

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Фінансове посередництво на ринку фінансових послуг: сутність, види, особливості діяльності за матеріалами ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС», м. Київ

Рівень вищої освіти бакалавр

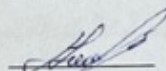
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

Шифр КвРФБС.022157.01.08.00

Виконав здобувач IV курсу, група ФБСз-22-1

Підпис

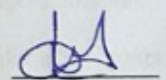
Софія ЛАВРЕНЧУК

Керівник: канд. техн. наук, доцент

Підпис

Ірина ФОРКУН

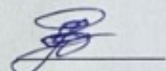
Нормоконтролер

Підпис

Інна ДОЧЕНКО

До захисту допускаю:

В.о. завідувача кафедри фінансів,
банківської справи, страхування та
фондового ринку

Підпис

Ірина ФОРКУН

15. 06. 2026 р.

Хмельницький 2026

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Хрущ*

09.06 2026

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Лавренчук Софія Леонідівна

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1 Тема роботи: Фінансове посередництво на ринку фінансових послуг: сутність, види, особливості діяльності за матеріалами ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС», м. Київ

Керівник роботи Форкун Ірина Валеріївна, канд. техн. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 20.01.2026 р. № 7 (додаток № 5)

2 Термін подання здобувачем роботи на кафедру з 05.06.2026

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС», м. Київ

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретико-методичні основи фінансового посередництва на ринку фінансових послуг

2. Аналітико-практичні аспекти оцінки діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг та напрями її розвитку

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень);

1. Наукові підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансове посередництво»

2. Ознаки фінансового посередництва

3. Функції фінансового посередництва

4. Класифікація фінансових посередників

5. Нормативно-правова база регулювання діяльності фінансових посередників

6. Склад та динаміка кількості головних фінансових інститутів фінансового ринку України у 2021-2025 роках

7. Склад та динаміка фінансових показників діяльності банків України у 2023-2025 роках

8. Склад та динаміка фінансових показників діяльності страхових компаній України у 2023-2025 роках

9. Склад та динаміка фінансових показників діяльності кредитних спілок України у 2023-2025 роках

- 10. Склад та динаміка фінансових показників діяльності ломбардів України у 2023-2025 роках
- 11. Склад та динаміка показників діяльності фінансових компаній України у 2023-2025 роках
- 12. Склад, структура та динаміка показників діяльності ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках
- 13. Склад та динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках
- 14. Склад та динаміка руху грошових коштів ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках
- 15. Показники оцінки фінансового стану ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

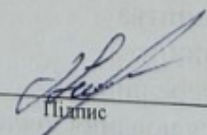
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 9 лютого 2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

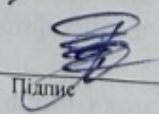
Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 9.02.2026	<i>виконано</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 27.02.2026	<i>виконано</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2026	<i>виконано</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2026	<i>виконано</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 5.06.2026	<i>виконано</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 17.06.2026	

Здобувач

Підпис

Софія ЛАВРЕНЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ірина ФОРКУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Здобувач Лавренчук Софія Леонідівна, IV курс, група ФБСЗ-22-1

(Прізвище, ім'я, по батькові, курс, група)

Керівник Форкун Ірина Валеріївна, канд. техн. наук, доцент

(Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Тема роботи: Фінансове посередництво на ринку фінансових послуг: сутність, види, особливості діяльності за матеріалами ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС», м. Київ

Ключові слова: фінансове посередництво, фінансовий посередник, ринок фінансових послуг, ефективність діяльності

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування фінансового посередництва на ринку фінансових послуг, виявлення проблем розвитку та обґрунтувати напрями підвищення ефективності діяльності.

Предметом дослідження – виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процес функціонування фінансового посередництва на ринку фінансових послуг.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки: ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» (є українською фінансовою компанією, що здійснює мікрокредитування під брендом CashPoint. У роботі проаналізовано фінансовий стан підприємства за 2023–2025 роки, який загалом характеризується зростанням активів, власного капіталу та ліквідності, а також збереженням прибутковості. Водночас виявлено зниження доходів і рентабельності у 2025 році, високу частку дебіторської заборгованості, низький рівень абсолютної ліквідності та зменшення оборотності активів. Окремо відзначено залежність від залучених коштів і погіршення результатів операційної діяльності, що зумовлює необхідність підвищення фінансової стійкості та ефективності управління кредитним портфелем.

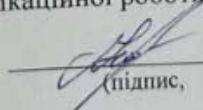
Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку: На основі результатів проведеного аналізу сформульовано та обґрунтовано такі пропозиції: ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС» для удосконалення управління грошовими потоками доцільно здійснювати оперативне планування та контроль, що забезпечить своєчасне виконання зобов'язань, формування резервів ліквідності та скорочення дебіторської заборгованості; для зниження кредитних ризиків - впровадити скорингову модель і сегментацію кредитного портфеля, що зменшить частку проблемної заборгованості; підвищення ефективності активів можливе через оптимізацію кредитного портфеля, а зниження витрат - шляхом автоматизації бізнес-процесів; додатково доцільно розширювати спектр фінансових послуг для диверсифікації доходів і підвищення конкурентоспроможності.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Основний зміст роботи подано на 56 сторінках. Робота містить 11 таблиць та 4 рисунки. Список використаних джерел включає 40 найменування.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 05.06.2026

Дата захисту кваліфікаційної роботи з 17.06.2026

Здобувач

(підпис,

Софія ЛАВРЕНЧУК
ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-методичні основи фінансового посередництва на ринку фінансових послуг	7
1.1 Сутність, функції та класифікація видів фінансового посередництва	7
1.2 Концептуальні підходи державного регулювання діяльності фінансових посередників та їх місце у фінансовій системі держави	16
2 Аналітико-практичні аспекти оцінки діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг та напрями її розвитку	28
2.1 Аналіз діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг в 2022-2025 роках	28
2.2 Оцінка діяльності ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС» як посередника на ринку фінансових послуг в 2023-2025 роках та обґрунтування напрямів його розвитку	43
Висновки	55
Перелік джерел посилання	57
Додатки	62

ВСТУП

Фінансове посередництво є важливою складовою ринку фінансових послуг, оскільки забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між власниками тимчасово вільних коштів і суб'єктами, які потребують фінансування. Через діяльність банків, страхових компаній, кредитних спілок та інших фінансових установ здійснюється мобілізація заощаджень, їх трансформація в інвестиції та підтримка економічного розвитку. Актуальність фінансового посередництва зростає в умовах цифровізації фінансового сектору, розвитку фінансових технологій та підвищення попиту на якісні фінансові послуги. Для України ефективне функціонування фінансових посередників має важливе значення для залучення інвестицій, забезпечення фінансової стабільності та економічного відновлення. Отже, розвиток фінансового посередництва є необхідною умовою сталого економічного зростання та підвищення ефективності функціонування фінансового ринку.

Теоретичні та прикладні аспекти функціонування фінансового посередництва на ринку фінансових послуг знайшли своє відображення у роботах Васенка В., Коваль Я., Кучеренко С., Савченко Т., Ткаченко Н., Шкільник І., Matteo Livio Di., Zapodeanu D., Popa D., Chen J., Gorton G. та ін. У більшості наукових праць акцентовано увагу на окремих аспектах розвитку фінансового посередництва на ринку фінансових послуг, відсутній єдиний підхід до визначення ролі та механізмів функціонування фінансового посередництва в умовах трансформації фінансового ринку, що зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів функціонування фінансового посередництва на ринку фінансових послуг, виявлення проблем розвитку та обґрунтувати напрями підвищення ефективності діяльності.

Головними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- дослідити економічну сутність, функції та підходи до класифікації видів фінансового посередництва;
- узагальнити концептуальні підходи державного регулювання діяльності фінансових посередників та їх місце у фінансовій системі держави;
- здійснити аналіз діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг в 2022-2025 роках;
- провести оцінку діяльності ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС» як посередника на ринку фінансових послуг в 2023-2025 роках та обґрунтувати напрями його розвитку.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є процес функціонування фінансового посередництва на ринку фінансових послуг.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг.

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема групування, узагальнення і систематизацію – для опрацювання теоретичних положень; аналіз – для оцінки діяльності фінансових посередників; порівняння – для зіставлення показників їх діяльності; графічний метод – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, офіційні статистичні дані Національного банку України та фінансова звітність ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС» за 2023–2025 роки.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Основний зміст роботи подано на 56 сторінках. Робота містить 11 таблиць та 4 рисунки. Список використаних джерел включає 40 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

1.1 Сутність, функції та класифікація видів фінансового посередництва

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки фінансовий сектор відіграє визначальну роль у забезпеченні стабільності економічної системи, ефективному розподілі фінансових ресурсів та стимулюванні економічного зростання. Одним із ключових елементів фінансового ринку є фінансове посередництво, яке забезпечує взаємодію між суб'єктами, що мають тимчасово вільні кошти, та тими, хто потребує додаткових фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності, інвестицій чи споживання. «Фінансові посередники відіграють важливу роль у процесі акумулювання грошових потоків» [1]. Саме через систему фінансового посередництва здійснюється мобілізація заощаджень населення та суб'єктів господарювання, їх трансформація в інвестиційні ресурси й подальший перерозподіл між різними секторами економіки. Розвиток діяльності фінансових посередників сприяє підвищенню ефективності інвестиційних процесів, оптимізації структури інвестиційного портфеля країни та активізації залучення тимчасово вільних фінансових ресурсів. На сучасному етапі економіка України перебуває у процесі відновлення та потребує значних обсягів інвестицій, забезпечення яких значною мірою залежить від ефективного функціонування фінансових посередників.

У зарубіжній та вітчизняній літературі існує безліч визначень економічної категорії «фінансове посередництво» (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Наукові підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансове посередництво»

Джерело	«Фінансове посередництво» - це ...
Маттео Л. Ді, Редіс А. [2]	«інструмент, який використовують фінансові установи для розподілу коштів між позичальниками та кредиторами»
Заподенуа Д., Попа Д. [3]	«це організація, яка виступає сполучною ланкою між інвестором та позичальником для досягнення фінансових цілей обох сторін»
Чен Дж. [4]	«катализатор створення ефективних ринків та сприяння зниженню вартості ведення бізнесу. Через посередника суб'єкти, які мають надлишкові кошти об'єднуються у фонди, цим самим забезпечуючи інвестування більшої кількості активів»
Гортон Г., Вінтон Е. [5]	«центральный інститут розвитку економіки»
Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) [6]	«одиниці, які несуть зобов'язання за власними рахунками на фінансових ринках, через надання у позику фондів, які вони отримують на різних умовах іншими інституційними одиницями»
Школьник І. О. [7]	«фінансові установи, до яких належать суб'єкти банківської системи, небанківські фінансові та кредитні інститути, контрактні фінансові інститути»
Васенко В. К. [8]	«професійна діяльність на фінансовому ринку, яка потребує отримання дозволу (ліцензії), спрямована на залучення коштів клієнтів на добровільних засадах на комісійній, інвестиційній або іншій основі, передбачає їх інвестування у фінансові активи з метою отримання прибутку і виплати його обумовленої частини клієнту»
Коваль Я. С. [9]	«діяльність з акумуляції та перерозподілу наявного у суспільстві вільного капіталу та реалізації фінансових операцій, що супроводжують ці процеси. Фінансові посередники є інституційними інвесторами фінансового ринку і, окрім виконання суто посередницьких функцій, можуть самостійно акумулювати вільний капітал та здійснювати інвестування за рахунок власних і залучених коштів»
Нікіфоров П. О., Бак Н. А. та ін.[10]	«діяльність з акумулювання та перерозподілу наявного у суспільстві вільного капіталу та фінансові операції, які супроводжують ці процеси»
Кучеренко С., Леваєва Л., Дармоустук Д., Ващенко С. [11]	«процес, за допомогою якого фінансові посередники (банки, кредитні спілки, страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні компанії тощо) акумулюють тимчасово вільні фінансові ресурси та надають їх у користування іншим суб'єктам економіки, що потребують фінансування»

Історичний розвиток фінансового посередництва безпосередньо пов'язаний із поглибленням суспільного поділу праці у сфері обігу фінансових активів. У процесі еволюції фінансових відносин діяльність, пов'язана з акумулюванням, перерозподілом та управлінням фінансовими ресурсами, поступово виокремилася в самостійний вид економічної діяльності. Це зумовило формування спеціалізованих фінансових інститутів, які взяли на себе функції посередництва між власниками тимчасово вільних коштів та суб'єктами, що потребують додаткового капіталу.

Передумови виникнення та розвитку фінансових посередників визначаються сукупністю макроекономічних та інституційних чинників. До макроекономічних факторів належить насамперед стабільність розвитку національної економіки. Економічне зростання сприяє збільшенню доходів населення та суб'єктів господарювання, що зумовлює накопичення вільних фінансових ресурсів і підвищує попит на послуги фінансових посередників. Водночас економічні кризи, високий рівень інфляції та нестабільність фінансової системи ускладнюють оцінювання реальної дохідності фінансових активів, знижують довіру інвесторів і стримують розвиток посередницької діяльності.

Важливу роль у становленні фінансового посередництва відіграють інституційні фактори. Ефективне державне регулювання фінансового сектору, наявність дієвої нормативно-правової бази та механізмів захисту прав інвесторів створюють необхідні умови для стабільного функціонування фінансових посередників. Крім того, важливим чинником є формування сприятливого інвестиційного середовища, що передбачає розвиток інфраструктури фінансового ринку, підвищення рівня прозорості фінансових операцій та забезпечення доступу учасників ринку до необхідної інформації. Сукупність зазначених передумов створює основу для ефективного функціонування фінансових посередників і підвищення їхньої ролі в процесах мобілізації та перерозподілу фінансових ресурсів в економіці. Головне призначення фінансових посередників полягає у забезпеченні фінансування

економічної діяльності та ефективного перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання. Вони відіграють ключову роль у трансформації заощаджень у інвестиції, сприяючи безперервності процесів відтворення та економічного зростання. Завдяки діяльності фінансових посередників відбувається акумулювання тимчасово вільних коштів економічних агентів і їх подальше спрямування до суб'єктів, які відчують потребу в додаткових фінансових ресурсах.

Передача капіталу від власників заощаджень до позичальників «може здійснюватися за двома основними схемами: прямого та опосередкованого фінансування» [11]. Пряме фінансування передбачає безпосередню взаємодію між кредиторами та позичальниками через механізми фінансового ринку, зокрема шляхом емісії та придбання цінних паперів. Натомість опосередковане фінансування реалізується за участю фінансових посередників, які виступають проміжною ланкою між постачальниками та споживачами капіталу. У цьому випадку фінансові установи акумулюють кошти заощаджувачів і розміщують їх серед позичальників у формі кредитів, інвестицій чи інших фінансових інструментів.

Визначення основних ознак фінансового посередництва дає змогу глибше зрозуміти його економічну природу, роль у мобілізації та перерозподілі фінансових ресурсів, а також значення для інвестиційного розвитку та фінансової стабільності держави. Ключові ознаки фінансового посередництва подано на рисунку 1.1 і до них належать:

Основними ознаками фінансового посередництва є:

- посередницька роль між власниками та користувачами капіталу - фінансові посередники забезпечують взаємодію між суб'єктами, які мають тимчасово вільні кошти, та тими, хто потребує фінансових ресурсів;
- акумулювання фінансових ресурсів - залучення заощаджень населення, підприємств та інших економічних агентів у різних формах (депозити, страхові внески, інвестиційні вклади тощо);

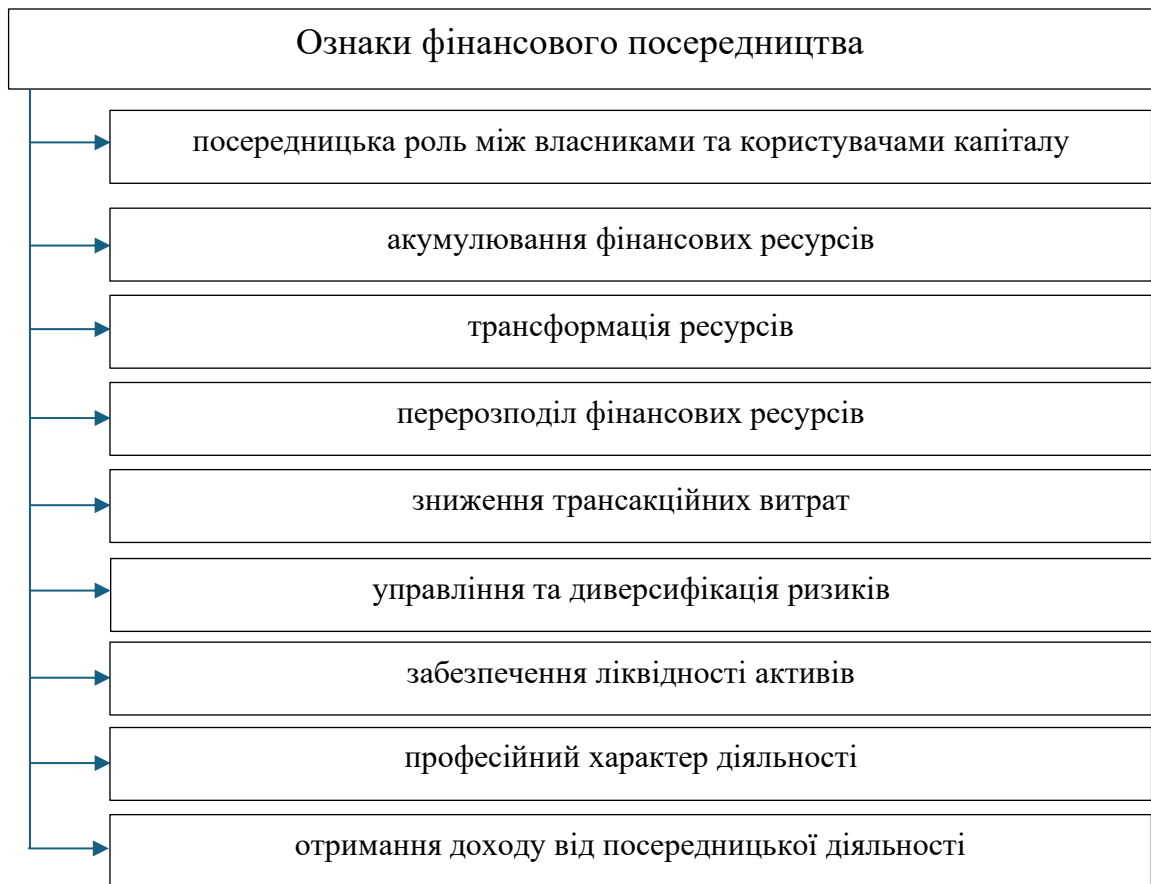

Рисунок 1.1 - Ознаки фінансового посередництва

Джерело: складено за матеріалами [8, 10, 12]

- трансформація ресурсів - перетворення залучених коштів за строками, обсягами, рівнем ризику та ліквідності відповідно до потреб позичальників та інвесторів;

- перерозподіл фінансових ресурсів - спрямування капіталу між різними галузями, регіонами та секторами економіки для забезпечення їх ефективного використання;

- зниження трансакційних витрат - скорочення витрат часу та коштів на пошук контрагентів, укладення угод і контроль за виконанням фінансових зобов'язань;

- управління та диверсифікація ризиків - оцінювання, розподіл і мінімізація фінансових ризиків завдяки професійній діяльності посередників;

- забезпечення ліквідності активів - створення можливостей для швидкого перетворення фінансових активів на грошові кошти без значних втрат їх вартості;

- професійний характер діяльності - здійснення фінансових операцій спеціалізованими установами, такими як банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, кредитні спілки та інші фінансові інститути;

- отримання доходу від посередницької діяльності - фінансові посередники отримують прибуток у вигляді процентної маржі, комісійних платежів, страхових премій або інших винагород за надані послуги.

Функціональне призначення фінансового посередництва полягає у забезпеченні ефективного руху фінансових ресурсів між економічними суб'єктами та створенні умов для збалансованого розвитку економіки. У загальному вигляді його метою є, з одного боку, взаємовигідне задоволення економічних інтересів усіх учасників фінансових відносин на мікроекономічному рівні, а з іншого — досягнення макроекономічної рівноваги через раціональний розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів між різними секторами економіки.

Реалізація зазначеного функціонального призначення здійснюється через виконання фінансовими посередниками комплексу специфічних функцій, які забезпечують акумулювання, трансформацію та ефективне розміщення капіталу. Центральне місце в системі фінансового посередництва займають фінансові посередники та інфраструктурні учасники фінансового ринку, діяльність яких забезпечує опосередкований перерозподіл фінансових ресурсів між економічними агентами та сприяє узгодженню їхніх інтересів.

Фінансове посередництво виконує низку важливих функцій (рисунок 1.2), спрямованих на забезпечення ефективного функціонування фінансової системи та перерозподілу капіталу між економічними суб'єктами.

Акумуляційна функція - полягає в залученні та концентрації тимчасово вільних грошових коштів населення, підприємств і держави з метою їх подальшого використання в економічному обороті. Завдяки цій функції

фінансові посередники мобілізують значні обсяги фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на інвестиційні потреби;

Платіжно-розрахункова функція фінансового посередництва полягає в забезпеченні здійснення безперервних і надійних грошових розрахунків між суб'єктами економіки. Вона сприяє швидкому переказу коштів, зниженню трансакційних витрат і підвищенню ефективності фінансових операцій.

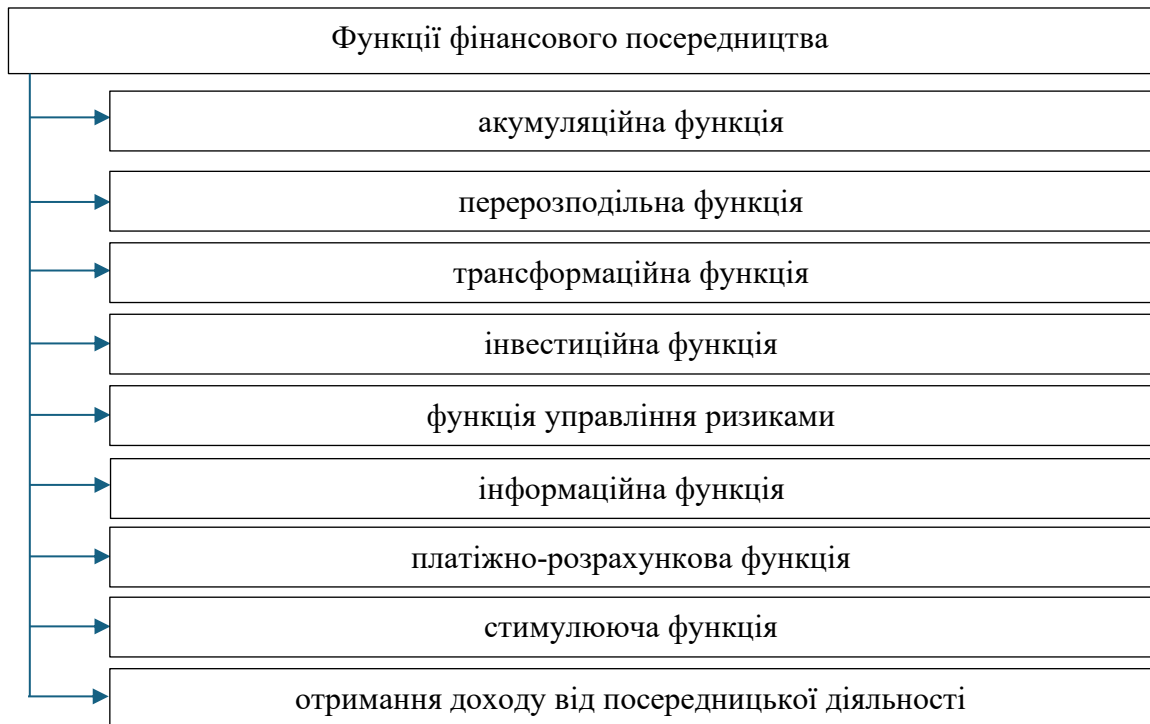

Рисунок 1.2 - Функції фінансового посередництва

Джерело: складено за матеріалами [8, 10, 12]

Перерозподільна функція - передбачає переміщення фінансових ресурсів від суб'єктів, які мають надлишок коштів, до суб'єктів, що потребують додаткового фінансування, що сприяє більш раціональному використанню капіталу та підтримує економічне зростання.

Трансформаційна функція - фінансові посередники здійснюють трансформацію фінансових ресурсів за строками, обсягами та рівнем ризику. Наприклад, короткострокові депозити можуть бути перетворені на довгострокові кредити, що забезпечує узгодження інтересів заощаджувачів і позичальників.

Інвестиційна функція - полягає у спрямуванні залучених коштів у найбільш ефективні та прибуткові сфери економіки. Фінансові посередники здійснюють відбір інвестиційних проєктів та оцінюють їхню доцільність і ризиковість.

Функція управління ризиками - передбачає зниження фінансових ризиків шляхом диверсифікації активів, професійного аналізу кредитоспроможності позичальників та застосування механізмів страхування й хеджування ризиків.

Інформаційна функція - фінансові посередники забезпечують збір, обробку та поширення інформації про стан фінансових ринків, інвестиційні можливості та фінансовий стан учасників ринку, що сприяє прийняттю обґрунтованих економічних рішень.

Платіжно-розрахункова функція - полягає в організації та здійсненні розрахунків між суб'єктами господарювання і населенням, забезпеченні безперервності платіжного обороту та підвищенні ефективності грошового обігу.

Стимулююча функція - сприяє активізації інвестиційної діяльності, розвитку підприємництва та економічному зростанню через забезпечення доступу до фінансових ресурсів і створення умов для ефективного використання капіталу.

Фінансові посередники є важливими інститутами фінансового ринку, які відрізняються за характером діяльності, джерелами формування ресурсів, функціональним призначенням та іншими характеристиками. Необхідність класифікації фінансових посередників зумовлена різноманітністю фінансових установ, які функціонують на фінансовому ринку та виконують різні функції щодо акумулювання, трансформації та перерозподілу фінансових ресурсів. Систематизація фінансових посередників дає змогу більш повно дослідити особливості їхньої діяльності, визначити місце і роль кожного виду установ у фінансовій системі, а також оцінити їхній вплив на економічний розвиток держави.

З метою систематизації діяльності фінансових посередників у науковій літературі застосовуються різні класифікаційні ознаки (рисунок 1.3).

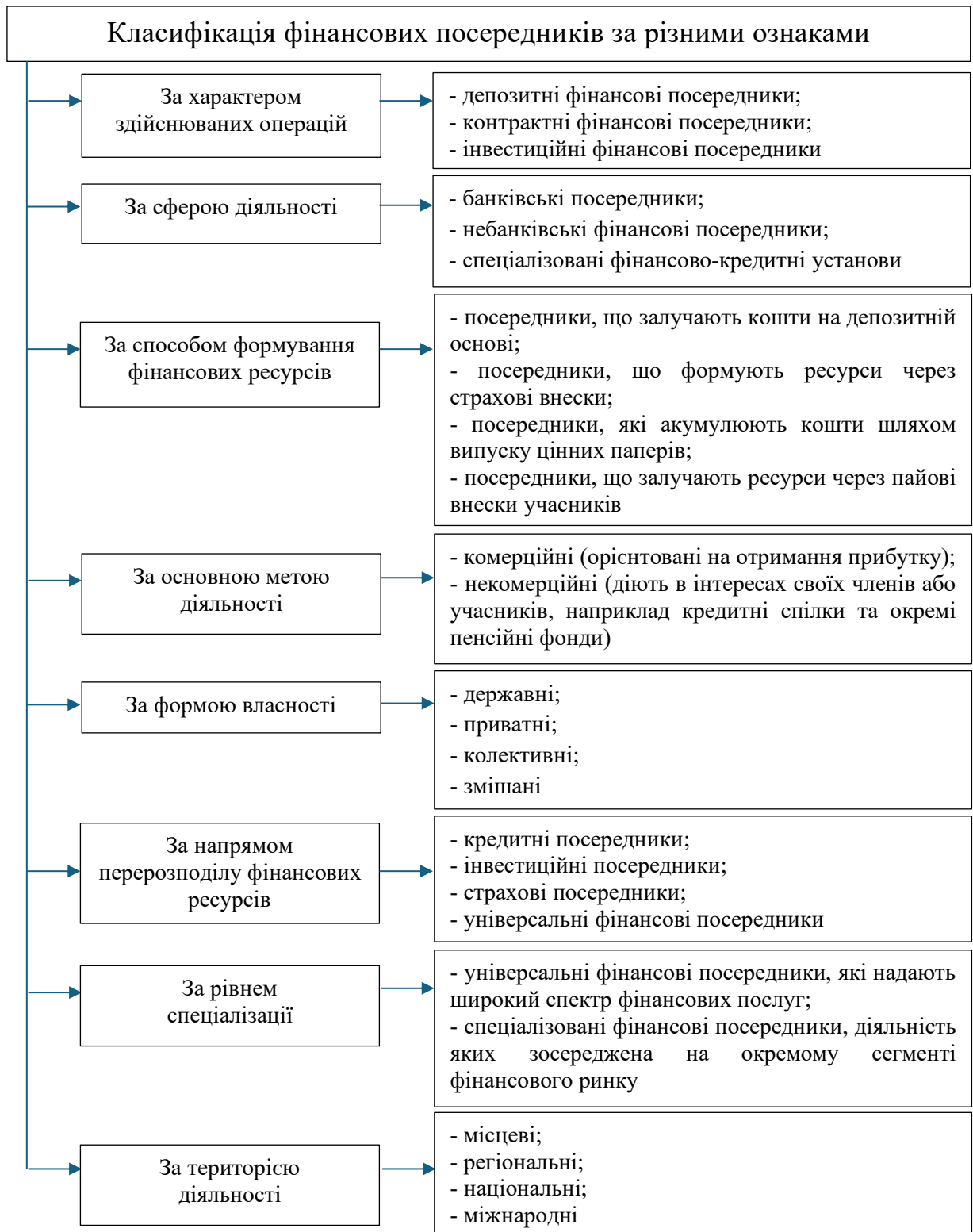

Рисунок 1.3 - Класифікація фінансових посередників

Джерело: складено за матеріалами [9, 10, 12]

Класифікація фінансових посередників має важливе теоретичне та практичне значення. З наукової точки зору вона сприяє впорядкуванню знань про фінансові інститути, виявленню спільних і відмінних рис між ними, а також поглибленому вивченню механізмів їх функціонування. У практичному аспекті класифікація створює підґрунтя для розроблення ефективної системи державного регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ, оскільки різні категорії посередників потребують специфічних підходів до контролю та нормативного забезпечення.

Крім того, класифікація дозволяє визначити особливості формування ресурсної бази фінансових посередників, характер фінансових послуг, рівень ризику їхньої діяльності та специфіку взаємодії з клієнтами. Це сприяє підвищенню прозорості фінансового ринку, полегшує вибір фінансових послуг для споживачів та забезпечує ефективніше управління фінансовими потоками в економіці.

Таким чином, фінансове посередництво є важливим елементом фінансової системи, оскільки забезпечує мобілізацію, трансформацію та ефективний розподіл фінансових ресурсів, сприяючи стабільності фінансового ринку та сталому розвитку економіки.

1.2 Концептуальні підходи державного регулювання діяльності фінансових посередників та їх місце у фінансовій системі держави

Фінансові посередники є важливою складовою фінансової системи держави, оскільки забезпечують акумулювання, трансформацію та перерозподіл фінансових ресурсів між економічними суб'єктами. Ефективність їхньої діяльності значною мірою залежить від якості державного регулювання, яке спрямоване на забезпечення стабільності фінансового

ринку, захист прав споживачів фінансових послуг та підтримання фінансової безпеки держави.

Концептуальні підходи до державного регулювання діяльності фінансових посередників базуються на принципах прозорості, стабільності, ефективності та збалансованості інтересів усіх учасників фінансового ринку. Основними напрямками такого регулювання є ліцензування діяльності фінансових установ, встановлення нормативів фінансової стійкості, здійснення нагляду та контролю за їхньою діяльністю, а також запобігання системним ризикам і кризовим явищам у фінансовому секторі.

У сучасних умовах державне регулювання фінансових посередників здійснюється через поєднання адміністративних, правових та економічних інструментів впливу. Це дозволяє забезпечити належний рівень надійності фінансових установ, підвищити довіру населення та інвесторів до фінансового ринку й сприяти ефективному перерозподілу капіталу в економіці.

Фінансове посередництво в Україні регулюється системою нормативно-правових актів, які визначають правові засади діяльності банківських і небанківських фінансових установ, порядок надання фінансових послуг, а також механізми державного нагляду та контролю за функціонуванням фінансового ринку. Основною метою такого регулювання є забезпечення фінансової стабільності, захист прав споживачів фінансових послуг, підвищення довіри до фінансових інститутів та створення сприятливих умов для економічного розвитку.

Правову основу діяльності фінансових посередників становлять Конституція України [13], закони України «Про Національний банк України» [14], «Про банки і банківську діяльність» [15], «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [16], «Про страхування» [17], «Про кредитні спілки» [18], «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [19], а також інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність окремих учасників фінансового ринку (рисунок 1.4). Важливу роль у системі регулювання

відіграють нормативні документи Національного банку України та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

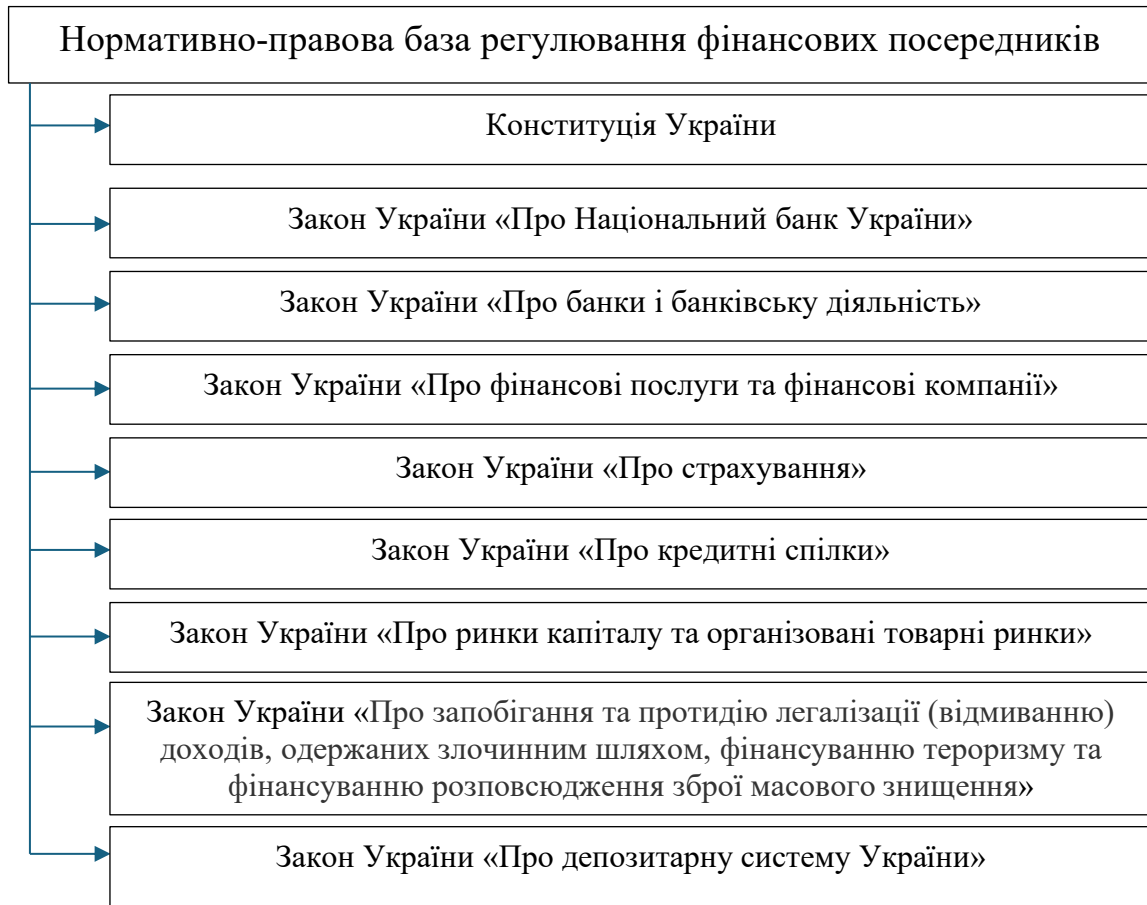

Рисунок 1.4 – Нормативно-правова база регулювання діяльності фінансових посередників

Джерело: складено за матеріалами [13-22]

У Конституція України закріплено, що «виключно законами України визначаються засади створення та функціонування фінансового, грошового, кредитного й інвестиційного ринків, а також правовий статус національної валюти та іноземних валют на території України» [13]. Таким чином, Конституція встановлює загальні правові основи організації та функціонування фінансової системи держави, відносячи регулювання зазначених суспільних відносин до сфери законодавчого регулювання. Водночас конкретизація механізмів функціонування фінансового ринку, у

тому числі діяльності фінансових посередників, здійснюється на рівні спеціального законодавства.

Закон України «Про Національний банк України» [14] визначає повноваження Національного банку України щодо державного регулювання та нагляду за діяльністю учасників фінансового ринку. У межах своєї компетенції Національний банк України (НБУ) здійснює регулювання та контроль за діяльністю фінансових посередників, забезпечуючи стабільність фінансової системи, захист прав споживачів фінансових послуг і належне функціонування ринків фінансових послуг. Відповідні повноваження реалізуються шляхом встановлення нормативних вимог, ліцензування, пруденційного нагляду та застосування заходів впливу до піднаглядних установ (банків та філій іноземних банків, страховиків (перестраховиків), страхових (перестрахових) брокерів, кредитних спілок, ломбардів, інших фінансових установ), реєстрацію або ліцензування діяльності яких здійснює НБУ, інших юридичних осіб, «які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги» [14].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» [15] формує нормативно-правову основу діяльності банківських установ як ключових суб'єктів фінансового посередництва, визначаючи механізми їх регулювання та нагляду з боку держави. Його положення визначають правові засади створення, діяльності, реорганізації та ліквідації банківських установ, а також встановлюють основні принципи здійснення банківської діяльності. У сучасній ринковій економіці банки виступають провідними фінансовими посередниками, забезпечуючи акумулювання тимчасово вільних фінансових ресурсів населення, підприємств і держави та їх подальший перерозподіл між економічними суб'єктами, які потребують додаткового фінансування. Важливе місце у Законі займають положення щодо державного регулювання та банківського нагляду, які реалізуються НБУ. Регуляторний вплив держави спрямований на забезпечення стабільності банківської системи, підтримання належного рівня капіталізації банків, контролю за їх ліквідністю та

платоспроможністю, а також мінімізацію ризиків, що можуть виникати в процесі здійснення банківських операцій. З цією метою законодавством передбачено комплекс вимог до корпоративного управління, систем внутрішнього контролю та управління ризиками в банківських установах. Окрему увагу Закон приділяє захисту прав вкладників і кредиторів, що є важливою умовою забезпечення довіри до банківської системи та ефективного функціонування фінансового ринку. Встановлення чітких правил здійснення банківських операцій, вимог до структури власності банків, порядку ліцензування та наглядових процедур сприяє підвищенню прозорості діяльності банківських установ і зміцненню фінансової безпеки держави. Крім того, норми Закону узгоджуються із сучасними міжнародними стандартами регулювання банківської діяльності та спрямовані на інтеграцію національної банківської системи до світового фінансового простору. У результаті банки виконують не лише функцію фінансового посередництва, а й забезпечують ефективне функціонування платіжної системи, сприяють розвитку інвестиційних процесів, підтримці підприємницької діяльності та економічному зростанню країни.

Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [16] є базовим нормативно-правовим актом, що визначає правові та організаційні засади функціонування ринку фінансових послуг в Україні. Закон регулює відносини, які виникають у процесі надання фінансових послуг, встановлює вимоги до діяльності фінансових установ та інших суб'єктів, які мають право надавати фінансові послуги, а також визначає механізми державного регулювання і нагляду за їх діяльністю. Важливе його значення полягає у формуванні єдиних підходів до організації діяльності фінансових посередників, зокрема фінансових компаній, страхових організацій, кредитних спілок, лізингових і факторингових компаній, а також інших учасників ринку фінансових послуг. Закон встановлює вимоги до їх створення, ліцензування, корпоративного управління, структури власності, фінансового стану та розкриття інформації. Такі вимоги спрямовані на забезпечення

прозорості діяльності фінансових установ, підвищення рівня їхньої надійності та захист інтересів споживачів фінансових послуг. Особливу роль Закон відіграє у визначенні засад державного регулювання та нагляду за діяльністю фінансових посередників. Відповідні повноваження реалізуються уповноваженими державними органами, насамперед НБУ. Такий нагляд спрямований на забезпечення стабільності фінансового ринку, запобігання системним ризикам та підтримання належного рівня фінансової стійкості його учасників. Крім того, значну увагу Закон приділяє питанням захисту прав споживачів фінансових послуг. Зокрема, встановлюються вимоги щодо повного та своєчасного розкриття інформації про фінансові продукти, забезпечення добросовісної поведінки фінансових установ і недопущення недобросовісних практик на ринку. Це сприяє підвищенню довіри населення та суб'єктів господарювання до фінансового сектору й створює передумови для його сталого розвитку.

Закон України «Про страхування» [17] визначає правові засади здійснення страхової діяльності в Україні та встановлює механізми державного регулювання і нагляду за діяльністю страховиків як важливих учасників фінансового ринку. Закон регламентує порядок створення, ліцензування, реорганізації та припинення діяльності страхових компаній, а також встановлює вимоги до їх фінансової стійкості, платоспроможності, корпоративного управління та системи управління ризиками. У системі фінансового посередництва страховики виконують важливу функцію акумулювання фінансових ресурсів шляхом формування страхових премій та їх подальшого інвестування в різні сектори економіки. Завдяки цьому страхові компанії не лише забезпечують страховий захист фізичних і юридичних осіб від фінансових ризиків, а й виступають інституційними інвесторами, сприяючи мобілізації капіталу та розвитку фінансового ринку. Важливе значення Закон надає питанням державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю. Відповідні повноваження покладено на НБУ, який здійснює ліцензування страховиків, контроль за дотриманням ними

законодавства, оцінку фінансового стану та застосування заходів впливу у випадку порушення встановлених вимог. Такий нагляд спрямований на забезпечення платоспроможності страхових компаній, захист прав страхувальників та підтримання стабільності страхового ринку. Крім того, Закон встановлює вимоги до формування страхових резервів, розкриття інформації, управління активами та забезпечення прозорості діяльності страховиків. Реалізація цих норм сприяє підвищенню рівня довіри до страхового сектору та зміцненню його ролі в системі фінансового посередництва.

Закон України «Про кредитні спілки» [18] визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності кредитних спілок як спеціалізованих фінансових посередників на ринку фінансових послуг. Закон регламентує порядок створення, функціонування, реорганізації та припинення діяльності кредитних спілок, встановлює вимоги до їх корпоративного управління, фінансової стійкості та порядку надання фінансових послуг своїм членам. Кредитні спілки займають важливе місце в системі фінансового посередництва, оскільки забезпечують акумулювання коштів своїх членів та їх подальший перерозподіл у формі кредитів. Завдяки цьому вони сприяють розширенню доступу населення до фінансових ресурсів, підтримці малого підприємництва та підвищенню рівня фінансової інклюзії. На відміну від банківських установ, діяльність кредитних спілок ґрунтується на кооперативних принципах, що передбачають добровільне членство, взаємодопомогу та обслуговування переважно власних членів. Закон встановлює механізми державного регулювання та нагляду за діяльністю кредитних спілок, які здійснюються НБУ. До основних напрямів такого регулювання належать ліцензування діяльності кредитних спілок, встановлення пруденційних вимог, контроль за дотриманням нормативів фінансової стійкості та платоспроможності, а також застосування заходів впливу у разі порушення законодавства. Реалізація цих повноважень спрямована на забезпечення стабільності діяльності кредитних спілок, захист

прав їх членів та підтримання довіри до фінансового сектору. Особлива увага в Законі приділяється питанням захисту інтересів членів кредитних спілок, забезпечення прозорості їх діяльності та належного управління ризиками. Встановлення відповідних вимог сприяє підвищенню надійності кредитних спілок як фінансових посередників та зміцненню їх ролі у розвитку фінансового ринку України.

Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [19] визначає правові засади функціонування ринків капіталу в Україні та встановлює механізми державного регулювання діяльності їх учасників, зокрема фінансових посередників. Закон регламентує відносини, пов'язані з емісією та обігом фінансових інструментів, діяльністю професійних учасників ринків капіталу, організацією торгівлі фінансовими інструментами, а також захистом прав інвесторів. Важливе місце у структурі ринків капіталу займають фінансові посередники, до яких належать інвестиційні фірми, компанії з управління активами, депозитарні установи, торговці цінними паперами та інші професійні учасники ринку. Їхня діяльність забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між інвесторами та емітентами, сприяє залученню інвестиційного капіталу та підвищує ліквідність фінансових ринків. Закон закріплює повноваження державних органів щодо регулювання та нагляду за діяльністю професійних учасників ринків капіталу. Ключову роль у цій сфері відіграє Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [20], яка здійснює ліцензування професійної діяльності на ринках капіталу, контроль за дотриманням законодавства, встановлення нормативних вимог до учасників ринку та застосування заходів впливу у разі виявлення порушень. Реалізація цих повноважень спрямована на забезпечення прозорості функціонування ринків капіталу, підтримання їх стабільності та захист прав інвесторів. Особлива увага в Законі приділяється питанням розкриття інформації, управління ризиками, корпоративного управління та забезпечення добросовісної поведінки професійних учасників ринку. Запровадження відповідних вимог сприяє підвищенню рівня довіри інвесторів

до фінансового сектору та наближенню національного законодавства до міжнародних і європейських стандартів регулювання ринків капіталу. Отже, Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» формує комплексну нормативно-правову основу діяльності фінансових посередників на ринках капіталу, визначає механізми їх державного регулювання та нагляду, а також забезпечує умови для ефективного залучення інвестиційних ресурсів і розвитку фінансового ринку України.

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [21] є одним із ключових нормативно-правових актів, що регулюють діяльність фінансових посередників у сфері фінансового моніторингу. Закон визначає правові та організаційні засади функціонування національної системи запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, а також встановлює механізми протидії фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення. Важливе місце у реалізації положень Закону належить фінансовим посередникам, які виступають суб'єктами первинного фінансового моніторингу. До таких суб'єктів належать банки, страхові компанії, кредитні спілки, фінансові компанії, професійні учасники ринків капіталу та інші установи, що надають фінансові послуги. На них покладається обов'язок здійснювати належну перевірку клієнтів, ідентифікацію та верифікацію їх особи, оцінку ризиків, моніторинг фінансових операцій і повідомлення уповноважених органів про підозрілі транзакції. Закон закріплює повноваження державних органів щодо регулювання та нагляду за виконанням вимог фінансового моніторингу. Зокрема, НБУ та інші суб'єкти державного фінансового моніторингу здійснюють контроль за дотриманням фінансовими посередниками встановлених законодавством вимог, проводять перевірки та застосовують заходи впливу у випадках виявлення порушень. Такий нагляд спрямований на підвищення прозорості фінансових операцій, мінімізацію ризиків використання фінансової системи для незаконної

діяльності та зміцнення фінансової безпеки держави. Впровадження норм Закону має важливе значення для забезпечення стабільності та надійності фінансового сектору, підвищення рівня довіри до фінансових установ і гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері боротьби з відмиванням коштів. Таким чином, Закон формує правову основу функціонування системи фінансового моніторингу та визначає обов'язки фінансових посередників щодо запобігання використанню фінансової системи в протиправних цілях.

Закон України «Про депозитарну систему України» [22] є важливим нормативно-правовим актом, що регулює функціонування інфраструктури ринків капіталу та забезпечує належний облік прав власності на цінні папери й інші фінансові інструменти. Закон визначає правові, організаційні та технологічні засади діяльності депозитарної системи України, встановлює порядок ведення обліку прав на цінні папери, здійснення депозитарних операцій та взаємодії між учасниками депозитарної системи. Основною метою Закону є створення ефективної та надійної системи обліку й обігу фінансових інструментів, що забезпечує захист прав інвесторів, прозорість операцій на ринках капіталу та стабільність фінансової системи. У цьому контексті депозитарна система виступає важливою складовою фінансової інфраструктури, яка забезпечує належне функціонування ринку цінних паперів та сприяє розвитку інвестиційної діяльності. Закон визначає правовий статус та повноваження основних учасників депозитарної системи, зокрема Центрального депозитарію цінних паперів, депозитарних установ, Національного банку України як депозитарію державних цінних паперів та інших професійних учасників ринків капіталу. Зазначені суб'єкти забезпечують облік прав власності на фінансові інструменти, проведення розрахунків за операціями з цінними паперами та зберігання відповідної інформації, що є необхідною умовою безпечною та ефективного функціонування фінансового ринку. Особливе значення Закон має для діяльності фінансових посередників, оскільки створює правові механізми, які

забезпечують надійність та прозорість операцій із фінансовими інструментами. Функціонування депозитарної системи сприяє зниженню операційних ризиків, підвищенню рівня захисту прав власників цінних паперів та зміцненню довіри інвесторів до фінансового ринку. Державне регулювання та нагляд у сфері депозитарної діяльності здійснюються насамперед Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, яка встановлює нормативні вимоги до учасників депозитарної системи, контролює дотримання законодавства та забезпечує функціонування ринку відповідно до міжнародних стандартів. У результаті реалізації положень Закону створюються необхідні умови для розвитку сучасної ринкової інфраструктури, залучення інвестицій та інтеграції фінансового ринку України до міжнародного економічного простору.

Фінансові посередники є невід'ємним елементом сучасної фінансової системи, оскільки забезпечують ефективний рух фінансових ресурсів між суб'єктами, які мають тимчасово вільні кошти, та суб'єктами, що потребують додаткового фінансування. Їхня діяльність сприяє трансформації заощаджень в інвестиції, підвищенню ефективності розподілу капіталу та забезпеченню стабільного функціонування економіки. У структурі фінансової системи фінансові посередники займають проміжне місце між власниками фінансових ресурсів та їх кінцевими споживачами. Вони здійснюють залучення фінансових ресурсів від населення, підприємств та інших економічних суб'єктів з метою їх подальшого розміщення у формі кредитів, інвестицій або інших фінансових активів.

Основною роллю фінансових посередників є забезпечення ефективного перерозподілу фінансових ресурсів у межах економічної системи. Завдяки своїй діяльності вони сприяють скороченню трансакційних витрат, зменшенню інформаційної асиметрії між учасниками фінансового ринку та підвищенню ліквідності фінансових активів. Крім того, фінансові посередники здійснюють професійне управління ризиками, що дозволяє підвищити безпеку фінансових операцій та забезпечити захист інтересів

вкладників і інвесторів. Важливою функцією фінансових посередників є трансформація фінансових ресурсів. Вони здійснюють трансформацію строків, обсягів та рівнів ризику фінансових активів, адаптуючи потреби власників капіталу до потреб позичальників. Наприклад, банки залучають короткострокові депозити та надають довгострокові кредити, забезпечуючи безперервність фінансування економічної діяльності.

Особливе значення фінансові посередники мають для розвитку фінансового ринку та економічного зростання держави. Через механізм фінансового посередництва відбувається мобілізація внутрішніх заощаджень, активізація інвестиційних процесів, підтримка підприємницької діяльності та фінансування інноваційних проєктів. Ефективна діяльність фінансових посередників сприяє підвищенню рівня фінансової інклюзії населення та забезпечує доступ різних категорій суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів.

У сучасних умовах розвитку фінансової системи роль фінансових посередників суттєво зростає. Вони не лише забезпечують рух капіталу між економічними агентами, а й виступають важливими інституційними інвесторами, учасниками платіжних систем та провідниками державної фінансової політики. «Саме тому ефективне функціонування фінансових посередників є однією з ключових передумов стабільності фінансової системи, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення її сталого розвитку» [23].

Таким чином, фінансові посередники займають центральне місце у фінансовій системі, виконуючи функції акумулювання, перерозподілу та інвестування фінансових ресурсів, управління ризиками та забезпечення безперервності фінансових потоків між усіма учасниками економічних відносин. Їх діяльність є важливим чинником розвитку фінансового ринку та ефективного функціонування економіки загалом.

2 АНАЛІТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА НАПРЯМИ ЇЇ РОЗВИТКУ

2.1 Аналіз діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг в 2022-2025 роках

Трансформація інституційної структури фінансового ринку є одним із ключових процесів розвитку сучасної фінансової системи, що відображає зміни у складі, функціях та взаємодії фінансових інститутів. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації економіки та посилення міжнародної конкуренції фінансовий ринок зазнає суттєвих структурних змін, спрямованих на підвищення ефективності мобілізації та перерозподілу фінансових ресурсів. Такі трансформації охоплюють як банківський сектор, так і небанківські фінансові установи, інституційних інвесторів, фінансову інфраструктуру та систему державного регулювання.

Однією з найбільш помітних тенденцій трансформації фінансового ринку є зростання ролі фінансових технологій. Розвиток цифрових платформ, електронних платіжних систем, технологій штучного інтелекту та блокчейну сприяє появі нових учасників ринку, зокрема фінтех-компаній, які пропонують альтернативні фінансові послуги та створюють конкуренцію традиційним фінансовим установам. У результаті змінюються форми взаємодії між учасниками ринку, підвищується швидкість проведення фінансових операцій і знижується вартість фінансового посередництва.

Важливою складовою трансформаційних процесів є посилення ролі небанківського фінансового сектору. У багатьох країнах світу спостерігається поступове зростання активів страхових компаній, інвестиційних та пенсійних фондів, які стають важливими джерелами довгострокового фінансування

економіки. Це сприяє диверсифікації фінансової системи та зменшенню її залежності від банківського сектору. Водночас розвиток інституційних інвесторів стимулює розширення ринку капіталу та підвищення його ліквідності.

Суттєвий вплив на інституційну структуру фінансового ринку має процес консолідації фінансових установ. Злиття та поглинання банків, страхових компаній та інших фінансових посередників сприяють концентрації капіталу, підвищенню конкурентоспроможності установ і зміцненню їх фінансової стійкості. Разом із тим надмірна концентрація може призводити до виникнення системних ризиків та посилення монополізації окремих сегментів фінансового ринку.

Трансформації інституційної структури також пов'язані зі змінами у сфері державного регулювання та нагляду. Після глобальних фінансових криз значна увага приділяється підвищенню прозорості діяльності фінансових установ, удосконаленню механізмів управління ризиками та забезпеченню фінансової стабільності. Упровадження міжнародних стандартів регулювання сприяє гармонізації національних фінансових систем і підвищенню рівня довіри інвесторів до фінансових ринків.

Для України трансформація інституційної структури фінансового ринку є важливою складовою економічних реформ та інтеграції до європейського фінансового простору. Протягом останніх років відбувається модернізація банківської системи, розвиток цифрових фінансових послуг, удосконалення законодавчої бази та посилення регуляторного нагляду. Особливого значення набуває розвиток небанківського фінансового сектору та ринку капіталу, що має сприяти залученню інвестиційних ресурсів для відновлення та довгострокового розвитку економіки.

У 2023–2025 роках ринок фінансових послуг України функціонував в умовах воєнного стану, високого рівня невизначеності та необхідності відновлення економіки. Незважаючи на складну економічну ситуацію, фінансові посередники продовжували виконувати свої основні функції –

акумулювання тимчасово вільних коштів, кредитування економіки, страхування ризиків, інвестування та забезпечення безперервності фінансових потоків.

Після значних потрясінь 2022 року фінансовий сектор поступово адаптувався до нових умов господарювання. Основними факторами його розвитку стали макрофінансова стабілізація, підтримка з боку міжнародних партнерів, посилення регуляторної ролі Національного банку України та активна цифровізація фінансових послуг. У цей період спостерігалось поступове відновлення обсягів фінансових операцій, збільшення активів фінансових установ та підвищення рівня довіри населення до фінансової системи.

Для поглибленого дослідження трансформації інституційної структури фінансового ринку важливим є аналіз фактичних змін у складі його учасників. Динаміка кількості фінансових інститутів характеризує окремі аспекти зазначених трансформацій, відображаючи процеси консолідації, скорочення чисельності учасників, їх виходу з ринку та структурних зрушень у фінансовому секторі (таблиця 2.1). Відповідні зміни свідчать про адаптацію ринку до нових регуляторних, економічних і конкурентних умов функціонування.

Протягом 2021–2025 років на фінансовому ринку України спостерігалися суттєві структурні зміни. Найбільшу частку серед фінансових інститутів займали інститути спільного інвестування (ІСІ) та фінансові компанії. Водночас більшість інших категорій установ демонстрували тенденцію до скорочення.

Найменше зниження відбулося у банківському секторі. Кількість банків скоротилася з 71 установи у 2021 році до 60 у 2025 році, тобто на 11 банків або на -15,5 %. Це свідчить про відносну стабільність банківської системи та продовження процесів консолідації ринку.

Таблиця 2.1 – Склад та динаміка кількості головних фінансових інститутів фінансового ринку України у 2021-2025 роках

Рік	Банки	Страхові компанії	Кредитні спілки	Ломбарди	Фінансові компанії	Інститути спільного інвестування	Недержавні пенсійні фонди
2021	71	155	278	261	935	1711	63
2022	67	128	162	183	760	1742	63
2023	63	101	133	146	559	1772	63
2024	61	65	104	109	479	1840	59
2025	60	57	85	101	411	2021	54
Відхилення, одиниць (2025/2021)	-11	-98	-193	-160	-524	310	-9
Темп зміни, % (2025/2021)	-15.5	-63.2	-69.4	-61.3	-56.0	18.1	-14.3

Джерело: складено за матеріалами [24-30]

Значне скорочення спостерігалось серед страхових компаній. Їх кількість зменшилася зі 155 до 57 установ, що становить скорочення на -98 компаній або -63,2 %. Така динаміка може бути пов'язана з посиленням регуляторних вимог, підвищенням вимог до капіталізації та виходом з ринку фінансово нестійких страховиків.

Найбільше відносне скорочення зафіксовано серед кредитних спілок. Їх кількість зменшилася з 278 до 85 одиниць, тобто на -193 установи або -69,4 %. Це свідчить про значне звуження сектору через економічні труднощі, воєнний стан та зниження платоспроможності населення.

Кількість ломбардів також істотно скоротилася - з 261 до 101 установи. Абсолютне скорочення становило -160 одиниць, а темп зміни склав -61,3 %. Подібна тенденція характерна для більшості небанківських фінансових установ.

Сектор фінансових компаній зменшився з 935 до 411 установ. Втрата - 524 компаній, що є найбільшим абсолютним скороченням серед усіх досліджуваних груп. Темп скорочення становив -56,0 %, що свідчить про суттєве очищення ринку від неактивних та недостатньо капіталізованих учасників.

На відміну від інших сегментів, кількість інститутів спільного інвестування демонструвала стійке зростання. За аналізований період їх число збільшилося з 1711 до 2021 установи, тобто на +310 одиниць або на +18,1 %. Це єдиний сегмент фінансового ринку, який продемонстрував позитивну динаміку, що може свідчити про зростання інвестиційної активності та популярності колективного інвестування.

Кількість недержавних пенсійних фондів скоротилася незначно - з 63 до 54 фондів. Абсолютне відхилення становило -9 одиниць, а темп зниження склав -14,3 %, що є одним із найменших показників скорочення серед небанківських фінансових установ.

Загалом у 2021–2025 роках фінансовий ринок України характеризувався скороченням кількості більшості фінансових інститутів, особливо кредитних спілок, страхових компаній, ломбардів та фінансових компаній. Основними причинами могли бути посилення регуляторних вимог, консолідація ринку та наслідки воєнного стану. Водночас сектор інститутів спільного інвестування продемонстрував позитивну динаміку та став найбільш чисельною групою фінансових посередників. Такі тенденції свідчать про поступове очищення та структурну трансформацію фінансового ринку України.

Для об'єктивної оцінки тенденцій розвитку ринку фінансового посередництва в Україні доцільно здійснити аналіз основних показників діяльності його ключових інститутів, зокрема банківських установ, страхових компаній, кредитних спілок, фінансових компаній, ломбардів, недержавних пенсійних фондів. Саме ці установи забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами економіки, сприяють мобілізації заощаджень населення та задоволенню потреб у фінансуванні господарської діяльності.

Особливе значення в структурі фінансового посередництва належить банківському сектору, який акумулює найбільшу частку фінансових активів та виконує провідну роль у забезпеченні стабільності фінансової системи держави. Аналіз динаміки фінансових показників діяльності банків дає змогу

визначити ключові тенденції розвитку банківського сектору та його вплив на формування сучасного ринку фінансового посередництва (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Склад та динаміка фінансових показників діяльності банків України у 2023-2025 роках

Показники	2023р., млрд грн	2024 р., млрд грн	Абсолютне відхилення 2024/2023, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2024/2023, %	2025р., млрд грн	Абсолютне відхилення 2025/2024, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2025/2024, %
Активи загальні	3308.6	3774.9	466.3	14.1	4181.4	406.5	10.8
Кредити надані	1024.9	1138.0	113.1	11.0	1220.3	82.3	7.2
Зобов'язання банків	2646.0	3041.0	395.0	14.9	3537.2	496.2	16.3
Капітал	296.8	381.6	84.8	28.6	463.4	81.8	21.4
Статутний капітал	404.8	406.8	2.0	0.5	406.2	-0.6	-0.1
Фінансові результати	83.0	90.9	7.9	9.5	126.8	35.9	39.5

Джерело: складено за матеріалами [30]

Протягом 2023–2025 років банківська система України демонструвала стійке зростання основних фінансових показників, що свідчить про поступове відновлення та зміцнення фінансового сектору. Загальний обсяг активів банків зріс з 3308,6 млрд грн у 2023 році до 3774,9 млрд грн у 2024 році, що становить приріст на 466,3 млрд грн або 14,1 %. У 2025 році активи досягли 4181,4 млрд грн, збільшившись ще на 406,5 млрд грн (10,8 %). Позитивна динаміка активів свідчить про розширення масштабів діяльності банків та зростання їх ресурсної бази. Обсяг наданих кредитів також мав тенденцію до зростання. У 2024 році кредитний портфель збільшився на 113,1 млрд грн (11,0 %) порівняно з 2023 роком і становив 1138,0 млрд грн. У 2025 році кредити зросли до 1220,3 млрд грн, що на 82,3 млрд грн або 7,2 % більше, ніж у попередньому році. Водночас темпи приросту кредитування дещо уповільнилися, що може свідчити про більш обережну кредитну політику банків. Зобов'язання банків збільшилися з 2646,0 млрд грн у 2023 році до 3041,0 млрд грн у 2024 році

(+395,0 млрд грн або 14,9 %), а у 2025 році досягли 3537,2 млрд грн (+496,2 млрд грн або 16,3 %). Випереджаюче зростання зобов'язань порівняно з активами у 2025 році свідчить про активне залучення ресурсів, насамперед депозитів населення та суб'єктів господарювання. Капітал банківської системи характеризувався найвищими темпами зростання серед основних показників. У 2024 році його обсяг зріс на 84,8 млрд грн або 28,6 %, а у 2025 році – ще на 81,8 млрд грн або 21,4 %, досягнувши 463,4 млрд грн. Така динаміка є позитивною, оскільки свідчить про підвищення фінансової стійкості та платоспроможності банків. Статутний капітал протягом досліджуваного періоду залишався майже незмінним. У 2024 році він збільшився лише на 2,0 млрд грн (0,5 %), а у 2025 році навіть дещо скоротився на 0,6 млрд грн (-0,1 %). Це свідчить про те, що основним джерелом нарощування власного капіталу були не додаткові внески акціонерів, а отриманий прибуток та сформовані резерви. Фінансові результати діяльності банків залишалися позитивними протягом усього періоду. У 2024 році прибуток банківської системи зріс на 7,9 млрд грн або 9,5 % і становив 90,9 млрд грн. Найбільш суттєве зростання спостерігалось у 2025 році, коли фінансовий результат досяг 126,8 млрд грн, збільшившись на 35,9 млрд грн або 39,5 %. Це свідчить про підвищення ефективності діяльності банків та покращення якості управління активами і витратами. Отже, у 2023–2025 роках банківський сектор України характеризувався позитивною динамікою розвитку. Спостерігалось стабільне зростання активів, кредитного портфеля, зобов'язань і власного капіталу. Найвищі темпи приросту продемонстрували капітал та фінансові результати, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості та прибутковості банківської системи. Водночас майже незмінний обсяг статутного капіталу вказує на те, що основним джерелом зростання власного капіталу був прибуток банків, а не додаткові інвестиції акціонерів. Загалом наведені показники свідчать про ефективне функціонування та поступове зміцнення банківської системи України.

Страхові компанії є важливою складовою системи фінансового посередництва, оскільки вони акумулюють тимчасово вільні кошти фізичних та юридичних осіб через страхові премії та трансформують їх в інвестиційні ресурси для економіки. У досліджуваному періоді фінансові показники страхових компаній України характеризувалися неоднорідною динамікою. Окремі показники демонстрували скорочення у 2024 році порівняно з 2023 роком, однак у 2025 році спостерігалось суттєве відновлення та зростання страхового ринку (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Склад та динаміка фінансових показників діяльності страхових компаній України у 2023-2025 роках

Показники	2023р., млрд грн	2024 р., млрд грн	Абсолютне відхилення 2024/2023, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2024/2023, %	2025р., млрд грн	Абсолютне відхилення 2025/2024, (+,-) млрд грн	Темп приросту 2025/2024, %
Статутний капітал	5.9	5.6	-0.3	-5.1	5.6	0.0	0.0
Технічні резерви	46.8	36.6	-10.2	-21.8	49	12.4	33.9
Валові страхові премії	47	47.5	0.5	1.1	72.3	24.8	52.2
Валові страхові виплати	16.9	20.9	4.0	23.7	24.9	4.0	19.1
Перестрахові премії	4.7	4.5	-0.2	-4.3	6.5	2.0	44.4

Джерело: складено за матеріалами [30]

Статутний капітал страховиків у 2024 році зменшився з 5,9 млрд грн до 5,6 млрд грн, тобто на -0,3 млрд грн або на -5,1%. У 2025 році його обсяг залишився незмінним на рівні 5,6 млрд грн, що свідчить про стабілізацію капітальної бази страхових компаній. Технічні резерви у 2024 році скоротилися на -10,2 млрд грн (21,8%) і становили 36,6 млрд грн проти 46,8 млрд грн у 2023 році. Водночас у 2025 році відбулося значне зростання резервів до 49,0 млрд грн, що на +12,4 млрд грн або +33,9% більше порівняно з попереднім роком. Така тенденція свідчить про зміцнення фінансової стійкості страховиків та нарощування ресурсів для виконання страхових

зобов'язань. Валові страхові премії протягом аналізованого періоду демонстрували позитивну динаміку. У 2024 році їх обсяг зріс незначно – на +0,5 млрд грн (+1,1%) і досяг 47,5 млрд грн. У 2025 році темпи зростання суттєво прискорилися: премії збільшилися на +24,8 млрд грн або +52,2%, досягнувши 72,3 млрд грн. Це свідчить про активізацію страхової діяльності та розширення попиту на страхові послуги. Валові страхові виплати також мали тенденцію до зростання. У 2024 році вони збільшилися на +4,0 млрд грн (+23,7%) і становили 20,9 млрд грн. У 2025 році виплати зросли ще на +4,0 млрд грн або +19,1%, досягнувши 24,9 млрд грн. Зростання обсягів виплат є наслідком збільшення страхового портфеля та підвищення рівня виконання страховиками своїх зобов'язань перед клієнтами. Обсяг перестрахових премій у 2024 році скоротився з -4,7 млрд грн до 4,5 млрд грн, тобто на -0,2 млрд грн або -4,3%. Однак у 2025 році цей показник зріс до 6,5 млрд грн, що на +2,0 млрд грн або +44,4% більше порівняно з 2024 роком. Це може свідчити про активніше використання механізмів перестраховування для розподілу ризиків в умовах розширення страхової діяльності. Загалом результати аналізу свідчать, що після певного скорочення окремих фінансових показників у 2024 році страховий ринок України у 2025 році продемонстрував суттєве відновлення та розвиток. Найбільші темпи зростання спостерігалися за валовими страховими преміями (+52,2%), перестраховими преміями (+44,4%) та технічними резервами (+33,9%), що характеризує підвищення ділової активності страховиків та зміцнення їх фінансової спроможності.

Кредитні спілки як фінансові посередники на фінансовому ринку України у 2023–2025 роках продемонстрували тенденцію до поступового відновлення та зміцнення своїх позицій в умовах воєнного стану, економічної нестабільності та трансформації регуляторного середовища. Їх діяльність була спрямована на забезпечення доступу членів спілок до фінансових ресурсів, підтримку споживчого кредитування та задоволення потреб населення у фінансових послугах. Важливим чинником розвитку сектору стало впровадження нових законодавчих норм і посилення нагляду з боку

Національного банку України, що сприяло підвищенню рівня прозорості, фінансової стійкості та ефективності управління кредитними спілками. Незважаючи на наявні виклики, пов'язані зі скороченням платоспроможного попиту населення та зростанням кредитних ризиків, кредитні спілки зберегли свою соціально-економічну значущість, виконуючи важливу функцію фінансового посередництва та сприяючи розширенню фінансової інклюзії в Україні.

Таблиця 2.4 – Склад та динаміка фінансових показників діяльності кредитних спілок України у 2023-2025 роках

Показники	2023р., млн грн	2024 р., млн грн	Абсолютне відхилення 2024/2023, (+,-) млн грн	Темп приросту 2024/2023, %	2025р., млн грн	Абсолютне відхилення 2025/2024, (+,-) млн грн	Темп приросту 2025/2024,%
Активи	1422	1265.9	-156.1	-11.0	1142.6	-123.3	-9.7
Капітал	644.4	515.6	-128.8	-20.0	511.9	-3.7	-0.7
Дохід	473.8	113.7	-360.1	-76.0	113.2	-0.5	-0.4
Депозити	586.4	518.2	-68.2	-11.6	440.6	-77.6	-15.0
Кредити	1244.1	244.3	-999.8	-80.4	218.7	-25.6	-10.5
Прибуток	35.4	129.8	94.4	266.7	137.9	8.1	6.2

Джерело: складено за матеріалами [30]

Дані таблиці 2.4 свідчать про загальне скорочення масштабів діяльності кредитних спілок України протягом 2023–2025 років. Більшість ключових показників демонструють негативну динаміку, що може бути пов'язано зі складними економічними умовами, зниженням попиту на фінансові послуги та посиленням ризиків у діяльності фінансових установ. Найбільше скорочення спостерігається за показником кредитного портфеля. У 2024 році обсяг кредитів зменшився на -999,8 млн грн, або на -80,4 %, порівняно з 2023 роком, і становив лише 244,3 млн грн. У 2025 році тенденція продовжилася: обсяг кредитів скоротився ще на -25,6 млн грн (-10,5 %) та досяг 218,7 млн грн. Така динаміка свідчить про суттєве зниження кредитної активності кредитних спілок. Активи кредитних спілок також скорочувалися протягом досліджуваного періоду. У 2024 році їх обсяг зменшився на -156,1 млн грн (-

11,0 %), а у 2025 році – ще на -123,3 млн грн (-9,7 %), досягнувши 1142,6 млн грн. Аналогічна тенденція характерна для капіталу, який у 2024 році скоротився на -128,8 млн грн (-20,0 %), а у 2025 році – ще на -3,7 млн грн (-0,7%). Обсяг депозитів членів кредитних спілок також мав негативну динаміку. У 2024 році він зменшився на -68,2 млн грн (-11,6 %), а у 2025 році – на -77,6 млн грн (-15,0 %). Це може свідчити про зниження довіри вкладників або скорочення їхніх фінансових можливостей. Особливо різке падіння відбулося за показником доходів. У 2024 році дохід кредитних спілок скоротився на -360,1 млн грн, або на -76,0 %, а у 2025 році практично залишився на рівні попереднього року, зменшившись лише на -0,5 млн грн (-0,4%). Водночас позитивною тенденцією є зростання прибутку. Незважаючи на скорочення активів, кредитного портфеля та доходів, у 2024 році прибуток збільшився на +94,4 млн грн, або на +266,7%, а у 2025 році – ще на +8,1 млн грн (+6,2 %), досягнувши 137,9 млн грн. Це може бути результатом оптимізації витрат, покращення якості активів або зміни облікової політики фінансових установ. Отже, у 2023–2025 роках діяльність кредитних спілок України характеризувалася скороченням активів, капіталу, депозитної бази, доходів та особливо кредитного портфеля. Найбільш суттєве зниження відбулося за показниками кредитів (-82,4 % за два роки) та доходів (-76,1 %). Водночас спостерігалось стабільне зростання прибутку, який за досліджуваний період збільшився майже у 3,9 рази. Це свідчить про підвищення ефективності управління ресурсами кредитних спілок, хоча загальні масштаби їх діяльності продовжували зменшуватися.

Ломбарди як фінансові посередники у 2023–2025 роках демонстрували неоднозначні тенденції розвитку. З одного боку, спостерігалось поступове зростання активів, що свідчить про збереження їхньої ролі на ринку фінансових послуг та здатність нарощувати ресурсну базу. З іншого боку, у 2024 році відбулося суттєве скорочення обсягів кредитування, погашення кредитів і процентних доходів, що було зумовлено складними економічними умовами та зниженням попиту на послуги ломбардів (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Склад та динаміка фінансових показників діяльності ломбардів України у 2023-2025 роках

Показники	2023р., млн грн	2024 р., млн грн	Абсолютне відхилення 2024/2023, (+,-) млн грн	Темп приросту 2024/2023, %	2025р., млн грн	Абсолютне відхилення 2025/2024, (+,-) млн грн	Темп приросту 2025/2024, %
Активи	3847.4	4130.6	283.2	7.4	4282.9	152.3	3.7
Власний капітал	1262.2	1133.2	-129.0	-10.2	914	-219.2	-19.3
Надані кредити,	5693.9	3761.7	-1932.2	-33.9	4475.7	714.0	19.0
Погашені кредити	11976.2	4869.7	-7106.5	-59.3	5529	659.3	13.5
Нараховані проценти	2697.7	857.2	-1840.5	-68.2	1198.6	341.4	39.8

Джерело: складено за матеріалами [30]

Активи ломбардів демонстрували позитивну динаміку протягом досліджуваного періоду. У 2024 році їх обсяг зріс на +283,2 млн грн або на +7,4% порівняно з 2023 роком і становив 4130,6 млн грн. У 2025 році зростання продовжилося, хоча його темпи сповільнилися: активи збільшилися на +152,3 млн грн або на +3,7%, досягнувши 4282,9 млн грн. Це свідчить про поступове розширення ресурсної бази ломбардів. Власний капітал, навпаки, мав стійку тенденцію до скорочення. У 2024 році його обсяг зменшився на -129,0 млн грн або на -10,2% і склав 1133,2 млн грн. У 2025 році негативна тенденція посилилася: капітал скоротився ще на -219,2 млн грн або на -19,3%, до 914,0 млн грн. Така динаміка може свідчити про зниження фінансової стійкості та недостатність внутрішніх джерел фінансування діяльності ломбардів. Обсяг наданих кредитів у 2024 році суттєво скоротився на -1932,2 млн грн або на -33,9% порівняно з 2023 роком і становив 3761,7 млн грн. Проте у 2025 році відбулося часткове відновлення кредитної активності: обсяг виданих кредитів зріс на +714,0 млн грн або на +19,0%, досягнувши 4475,7 млн грн. Незважаючи на позитивні зміни, показник не повернувся до рівня 2023 року. Погашені кредити характеризувалися аналогічною тенденцією. У 2024 році їх обсяг зменшився на -7106,5 млн грн або на -59,3%, що стало найбільшим скороченням серед досліджуваних показників. У 2025 році ситуація покращилася: обсяг погашених кредитів збільшився на +659,3 млн

грн або на +13,5%, до 5529,0 млн грн. Це свідчить про поступове відновлення платіжної дисципліни клієнтів та активності ринку. Нараховані проценти також зазнали значного зниження у 2024 році. Їх сума скоротилася на -1840,5 млн грн або на -68,2% і становила лише 857,2 млн грн. У 2025 році відбулося суттєве зростання показника на +341,4 млн грн або на +39,8%, до 1198,6 млн грн, що стало наслідком поживлення кредитної діяльності ломбардів. Проте рівень процентних доходів залишився значно нижчим за показник 2023 року. Узагальнюючи, можна зазначити, що у 2024 році діяльність ломбардів України характеризувалася різким скороченням обсягів кредитування, погашення кредитів та процентних доходів, що негативно вплинуло на власний капітал установ. У 2025 році спостерігалися ознаки відновлення ринку: зросли обсяги виданих і погашених кредитів, а також нарахованих процентів. Водночас скорочення власного капіталу продовжилось, що свідчить про збереження певних фінансових ризиків та потребу у зміцненні капіталізації ломбардів. Загалом сектор демонструє поступове відновлення операційної активності на фоні помірнього зростання активів.

Фінансові компанії як фінансові посередники у 2023–2025 роках демонстрували загалом позитивну динаміку розвитку, незважаючи на складні умови воєнного стану та структурні зміни на небанківському фінансовому ринку України (таблиця 2.6). У 2024 році активи фінансових компаній України зросли з 250 442,3 млн грн до 310 740,8 млн грн, тобто на +60 298,5 млн грн або на +24,1 %. Це свідчить про розширення масштабів діяльності та нарощування ресурсної бази. Проте у 2025 році спостерігалось скорочення активів до 288 713,3 млн грн, що становило зменшення на -22 027,5 млн грн або на -7,1 % порівняно з попереднім роком. Капітал фінансових компаній демонстрував стійку позитивну динаміку протягом усього досліджуваного періоду. У 2024 році він збільшився на +31 970,2 млн грн (+43,2 %), досягнувши 105 934,0 млн грн. У 2025 році зростання продовжилось, і капітал зріс ще на +37 101,6 млн грн (+35,0 %), склавши 143 035,6 млн грн. Така

тенденція свідчить про зміцнення фінансової стійкості ломбардів та збільшення власних джерел фінансування.

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка показників діяльності фінансових компаній України у 2023-2025 роках

Показники	2023р., млн грн	2024 р., млн грн	Абсолютне відхилення 2024/2023, (+,-) млн грн	Темп приросту 2024/2023, %	2025р., млн грн	Абсолютне відхилення 2025/2024, (+,-) млн грн	Темп приросту 2025/2024, %
Активи	250442.3	310740.8	60298.5	24.1	288713.3	-22027.5	-7.1
Капітал	73963.8	105934	31970.2	43.2	143035.6	37101.6	35.0
Обсяг наданих послуг, зокрема:	988294.1	217432.1	-770862.0	-78.0	298750.8	81318.7	37.4
- гарантій	747.5	8305.1	7557.6	1011.1	44200.3	35895.2	432.2
- кредитів	110574.6	126297.1	15722.5	14.2	137689.6	11392.5	9.0
- факторинг	67819.4	59251.6	-8567.8	-12.6	83215.7	23964.1	40.4
- фінансовий лізинг	656	23578.2	22922.2	3494.2	33645.3	10067.1	42.7

Джерело: складено за матеріалами [30]

Загальний обсяг наданих послуг фінансовими компаніями у 2024 році різко скоротився з 988 294,1 млн грн до 217 432,1 млн грн, тобто на -770 862,0 млн грн або на -78,0 %. Таке значне падіння може бути пов'язане зі зміною структури ринку, регуляторними змінами або скороченням попиту на окремі види фінансових послуг. У 2025 році відбулося часткове відновлення діяльності: обсяг послуг зріс до 298 750,8 млн грн, що на +81 318,7 млн грн (+37,4 %) більше, ніж у 2024 році. Найвищі темпи зростання спостерігалися саме за операціями з надання гарантій. У 2024 році їх обсяг збільшився більш ніж у 11 разів (на +1011,1 %), досягнувши 8 305,1 млн грн. У 2025 році зростання продовжилося ще швидшими темпами — на +35 895,2 млн грн або +432,2 %, внаслідок чого обсяг гарантій становив 44 200,3 млн грн. Кредитні операції залишалися одним із ключових напрямів діяльності ломбардів. У 2024 році їх обсяг зріс на +15722,5 млн грн (+14,2 %), а у 2025 році — ще на +11392,5 млн грн (+9,0 %). Загалом за два роки обсяг кредитування збільшився на +27115,0 млн грн. У 2024 році факторингові операції скоротилися на -8567,8 млн грн (-12,6%), однак у 2025 році спостерігалось відновлення цього

сегмента: обсяг факторингу зріс на +23964,1 млн грн або +40,4 %, досягнувши 83 215,7 млн грн. Найбільш динамічно зростаючим видом послуг після гарантій став фінансовий лізинг. У 2024 році його обсяг збільшився на +22922,2 млн грн (+3494,2 %), а у 2025 році - ще на +10067,1 млн грн (+42,7%). Це свідчить про активне розширення лізингових операцій у структурі фінансових послуг. Таким чином, у 2023–2025 роках діяльність фінансових компаній України характеризувалася неоднозначними тенденціями. Незважаючи на скорочення активів у 2025 році та різке падіння загального обсягу наданих послуг у 2024 році, спостерігалось суттєве зміцнення капіталу та активний розвиток окремих напрямів фінансової діяльності. Найвищі темпи зростання продемонстрували операції з надання гарантій та фінансового лізингу, тоді як кредитні послуги зберігали стабільне зростання. Це свідчить про поступову диверсифікацію діяльності фінансових компаній та посилення їх фінансової стійкості в умовах трансформації фінансового ринку України.

Загалом ринок фінансових послуг України у 2023–2025 роках демонстрував поступове відновлення та зростання, незважаючи на виклики воєнного стану та економічну нестабільність. Основними тенденціями стали збільшення активів і капіталу фінансових установ, розширення обсягів фінансових послуг та підвищення стійкості учасників ринку. У 2024–2025 роках активізувалися кредитні, факторингові, лізингові та страхові операції, а фінансові компанії відновили довоєнні обсяги надання послуг. Водночас розвиток окремих сегментів був нерівномірним: поряд із позитивною динамікою фінансових компаній, страховиків і ломбардів кредитні спілки продовжували втрачати позиції. Отже, у 2023–2025 роках ринок фінансових послуг характеризувався відновленням ділової активності, зміцненням фінансової стійкості установ та поступовим посиленням їх ролі у фінансовому посередництві.

2.2 Оцінка діяльності ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС» як посередника на ринку фінансових послуг в 2023-2025 роках та обґрунтування напрямів його розвитку

ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» створено та зареєстровано 16 травня 2011 року, про що внесено запис до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань за №10741020000039630. Юридична та фактична адреси товариства: м. Київ, вул. Жилянська, буд. 101, офіс 601 [31].

ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» здійснює діяльність на ринку небанківських фінансових послуг України. Основною метою діяльності товариства є отримання прибутку шляхом надання фінансових послуг фізичним та юридичним особам.

ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» (код ЄДРПОУ 37615055) - це українська фінансова компанія, яка спеціалізується на беззаставному споживчому мікрокредитуванні, входить до групи компаній «БЛАГО» та надає послуги під торговою маркою CashPoint [32].

ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» має статус фінансової установи та включене до Державного реєстру фінансових установ, що підтверджується свідоцтвом про реєстрацію фінансової установи серії ІК № 81 від 01 вересня 2011 року. Відповідно до установчих документів, основним видом діяльності підприємства є надання коштів у позику, у тому числі на умовах фінансового кредиту. Кредитні послуги надаються фізичним та юридичним особам за рахунок власних коштів товариства, як під заставу майна, так і без забезпечення, на визначений строк та під встановлений процент.

Організаційна структура власності товариства характеризується наявністю одного учасника. Весь статутний капітал підприємства належить ТОВ «Берег-Груп», частка якого становить 100 %. Така структура власності

забезпечує централізоване управління діяльністю товариства та оперативність у прийнятті управлінських рішень.

Діяльність ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» спрямована на задоволення потреб населення та суб'єктів господарювання у фінансових ресурсах шляхом надання кредитних послуг. Як учасник ринку небанківських фінансових установ, товариство відіграє важливу роль у розвитку фінансового посередництва, забезпечуючи доступ клієнтів до позикового капіталу та сприяючи підвищенню рівня фінансової доступності в Україні. З огляду на специфіку діяльності, підприємство функціонує в умовах високої конкуренції та посиленого державного регулювання, що потребує ефективного управління фінансовими ресурсами та ризиками.

Аналіз фінансових показників діяльності ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» є важливим етапом оцінки ефективності функціонування підприємства, його фінансової стійкості, ліквідності та здатності забезпечувати стабільний розвиток в умовах мінливого ринкового середовища. Фінансові показники дозволяють визначити результати господарської діяльності товариства, оцінити рівень прибутковості та ефективність використання наявних ресурсів.

Для проведення комплексного аналізу доцільно дослідити динаміку активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства за декілька звітних періодів. Особливу увагу слід приділити змінам у структурі активів та джерелах їх формування, оскільки саме ці показники характеризують фінансовий потенціал підприємства та рівень його незалежності від зовнішніх джерел фінансування (таблиця 2.7) [33-35].

Упродовж досліджуваного періоду загальна вартість активів ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» мала тенденцію до зростання. Якщо у 2023 році валюта балансу становила 151524 тис. грн, то у 2024 році вона дещо скоротилася до 147945 тис. грн, що свідчить про тимчасове зменшення обсягів діяльності або перегляд структури активів.

Таблиця 2.7 – Склад, структура та динаміка показників діяльності ТОВ
«Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках

Назва показника	Значення показників, тис грн			Абсолютне відхилення, (+,-) тис грн		Темп росту, %		Структура, %		
	2023р.	2024 р.	2025р.	2024/ 2023р.р.	2025/ 2024р.р.	2024/ 2023р.р.	2025/ 2024р.р.	2023р.	2024 р.	2025р.
АКТИВ										
I. Необоротні активи										
Нематеріальні активи	8864.0	9976.0	9813.0	1112.0	-163.0	112.5	98.4	5.8	6.7	4.6
первісна вартість	18307.0	21756.0	23110.0	3449.0	1354.0	118.8	106.2	12.1	14.7	10.9
накопичена амортизація	9443.0	11780.0	13297.0	2337.0	1517.0	124.7	112.9	6.2	8.0	6.3
Основні засоби	5721.0	3720.0	1581.0	-2001.0	-2139.0	65.0	42.5	3.8	2.5	0.7
первісна вартість	23324.0	23183.0	17482.0	-141.0	-5701.0	99.4	75.4	15.4	15.7	8.3
знос	17603.0	19463.0	15901.0	1860.0	-3562.0	110.6	81.7	11.6	13.2	7.5
Усього за розділом I	14585.0	13696.0	11394.0	-889.0	-2302.0	93.9	83.2	9.6	9.3	5.4
II. Оборотні активи										
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	1716.0	1421.0	1488.0	-295.0	67.0	82.8	104.7	1.1	1.0	0.7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	16441.0	14236.0	20072.0	-2205.0	5836.0	86.6	141.0	10.9	9.6	9.5
Інша поточна дебіторська заборгованість	100637.0	92176.0	96520.0	-8461.0	4344.0	91.6	104.7	66.4	62.3	45.6
Поточні фінансові інвестиції	11656.0	19360.0	68601.0	7704.0	49241.0	166.1	354.3	7.7	13.1	32.4
Гроші та їх еквіваленти	6489.0	7056.0	13364.0	567.0	6308.0	108.7	189.4	4.3	4.8	6.3
готівка	3938.0	3558.0	3162.0	-380.0	-396.0	90.4	88.9	2.6	2.4	1.5
рахунки в банках	1770.0	2887.0	8766.0	1117.0	5879.0	163.1	303.6	1.2	2.0	4.1
Усього за розділом II	136939.0	134249.0	200045.0	-2690.0	65796.0	98.0	149.0	90.4	90.7	94.6
Баланс	151524.0	147945.0	211439.0	-3579.0	63494.0	97.6	142.9	100.0	100.0	100.0
ПАСИВ										
I. Власний капітал										
Зареєстрований (пайовий) капітал	3707.0	11707.0	23707.0	8000.0	12000.0	315.8	202.5	2.4	7.9	11.2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	78	126	480.0	48.0	354.0	161.5	381.0	0.1	0.1	0.2
Усього за розділом I	3785.0	11833.0	24187.0	8048.0	12354.0	312.6	204.4	2.5	8.0	11.4
III. Поточні зобов'язання і забезпечення										
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями										
товари, роботи, послуги	8432.0	3189.0	4594.0	-5243.0	1405.0	37.8	144.1	5.6	2.2	2.2
розрахунками з бюджетом	112	143	126.0	31.0	-17.0	127.7	88.1	0.1	0.1	0.1
розрахунками зі страхування	179	171	161.0	-8.0	-10.0	95.5	94.2	0.1	0.1	0.1
розрахунками з оплати праці	654	636	598.0	-18.0	-38.0	97.2	94.0	0.4	0.4	0.3
Поточні забезпечення	1995.0	2156.0	2080.0	161.0	-76.0	108.1	96.5	1.3	1.5	1.0
Інші поточні зобов'язання	136367.0	129817.0	179693.0	-6550.0	49876.0	95.2	138.4	90.0	87.7	85.0
Усього за розділом III	147739.0	136112.0	187252.0	-11627.0	51140.0	92.1	137.6	97.5	92.0	88.6
Баланс	151524.0	147945.0	211439.0	-3579.0	63494.0	97.6	142.9	100.0	100.0	100.0

Проте у 2025 році спостерігалось суттєве збільшення активів до 211439 тис. грн, тобто на +63494 тис. грн порівняно з попереднім роком. Така динаміка свідчить про розширення масштабів діяльності товариства та

нарощення його ресурсного потенціалу. У структурі активів найбільшу частку протягом 2023-2025 років займала поточна дебіторська заборгованість, що є характерним для мікрофінансових установ. Її питома вага у 2023 році становила близько 66,4%, а у 2024 році – 62,3% загальної суми активів. Висока концентрація дебіторської заборгованості пояснюється специфікою діяльності підприємства, основним видом якої є надання фінансових послуг та кредитування клієнтів. З одного боку, це свідчить про активне використання фінансових ресурсів для отримання доходів, а з іншого – підвищує ризики ліквідності та неповернення коштів. Позитивною тенденцією є зростання дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, яка у 2025 році досягла 20072 тис. грн. Це може бути пов'язано з наявністю податкових активів або сум, що підлягають відшкодуванню. Одночасно спостерігалось збільшення грошових коштів та їх еквівалентів. Зокрема, сума коштів зросла з 649 тис. грн у 2023 році до 1336 тис. грн у 2025 році, а залишки на рахунках у банках збільшилися з 1770 тис. грн до 8766 тис. грн. Це свідчить про підвищення платоспроможності фінансової установи та покращення її ліквідності.

Аналіз джерел формування майна показує, що протягом досліджуваного періоду відбувалося поступове зміцнення власного капіталу товариства. Його обсяг зріс із 3707 тис. грн у 2023 році до 11707 тис. грн у 2024 році та до 23707 тис. грн у 2025 році. Таким чином, за три роки власний капітал збільшився більш ніж у шість разів. Основною причиною такого зростання стало накопичення нерозподіленого прибутку, сума якого у 2025 році досягла 24187 тис. грн. Це свідчить про прибутковість діяльності фінансової установи та ефективне використання отриманих фінансових результатів для розвитку бізнесу. Водночас структура пасивів залишається залежною від залучених коштів. Незважаючи на позитивну динаміку власного капіталу, його частка у валюті балансу збільшилася лише з 2,4 % у 2023 році до 7,9 % у 2025 році. Це означає, що основним джерелом фінансування діяльності підприємства продовжують залишатися поточні зобов'язання. Поточні зобов'язання

протягом аналізованого періоду демонстрували тенденцію до скорочення. Якщо у 2023 році їх сума становила 143673 тис. грн, то у 2025 році вона зменшилася до 79693 тис. грн. Зниження обсягу короткострокових зобов'язань є позитивним фактором, оскільки свідчить про поступове зменшення фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та підвищення його фінансової стійкості.

Отже, аналіз балансу ТОВ «БІ ЕЛ ДЖІ Мікрофінанс» за 2023–2025 роки свідчить про покращення його фінансового стану. Позитивними тенденціями є зростання валюти балансу, власного капіталу, нерозподіленого прибутку та ліквідності. Водночас значна частка дебіторської заборгованості й переважання залучених коштів потребують посилення фінансової стійкості та вдосконалення управління кредитним портфелем. За умови ефективного контролю ризиків підприємство має перспективи для подальшого розвитку.

У 2023–2025 роках діяльність ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» характеризувалася коливаннями доходів, витрат та фінансових результатів (таблиця 2.8). Основним джерелом формування доходів підприємства був чистий дохід від реалізації послуг, який у 2024 році збільшився на 6 411 тис. грн (на +5,2 %) порівняно з 2023 роком і досяг 130122 тис. грн. Проте у 2025 році відбулося суттєве скорочення цього показника на -24966 тис. грн, або на -19,2 %, до 105156 тис. грн. Аналогічна тенденція спостерігалася і щодо валового прибутку, який повністю відповідає обсягу чистого доходу. У 2024 році він зріс на +5,2 %, а в 2025 році скоротився на -19,2 %. Інші операційні доходи протягом досліджуваного періоду мали тенденцію до зниження. У 2024 році їх обсяг зменшився на -789 тис. грн (-1,5%), а у 2025 році – ще на -8440 тис. грн (-16,7 %), що свідчить про скорочення додаткових джерел надходжень підприємства. Водночас витрати підприємства у 2024 році суттєво зросли.

Адміністративні витрати збільшилися на +5330 тис. грн (29,3%), інші операційні витрати – на +16822 тис. грн (+108,3 %). Лише витрати на збут

скоротилися на -4862 тис. грн (-10,1%). Зростання витрат негативно вплинуло на ефективність операційної діяльності підприємства.

Таблиця 2.8 – Склад та динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках

Назва показника	Значення показників, тис грн			Абсолютне відхилення, (+,-) тис грн		Темп росту, %	
	2023р.	2024 р.	2025р.	2024/2023р.р.	2025/2024р.р.	2024/2023р.р.	2025/2024р.р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	123711.0	130122.0	105156	6411.0	-24966.0	105.2	80.8
Валовий прибуток	123711.0	130122.0	105156	6411.0	-24966.0	105.2	80.8
Інші операційні доходи	51306.0	50517.0	42077	-789.0	-8440.0	98.5	83.3
Адміністративні витрати	-18222.0	-23552.0	21854	-5330.0	45406.0	129.3	-92.8
Витрати на збут	-48133.0	-43271.0	45649	4862.0	88920.0	89.9	-105.5
Інші операційні витрати	-15533.0	-32355.0	30512	-16822.0	62867.0	208.3	-94.3
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	93129.0	81461.0	49218	-11668.0	-32243.0	87.5	60.4
Інші фінансові доходи	41177.0	3490.0	19678	-37687.0	16188.0	8.5	563.8
Фінансові витрати	-43055.0	-4538.0	4780	38517.0	9318.0	10.5	-105.3
Інші витрати	-91173.0	-80066.0	67436	11107.0	147502.0	87.8	-84.2
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	78.0	347.0	354	269.0	7.0	444.9	102.0
Чистий фінансовий результат: прибуток	78.0	347.0	354	269.0	7.0	444.9	102.0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД							
Сукупний дохід	78.0	347.0	354	269.0	7.0	444.9	102.0
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ							
Матеріальні витрати	354.0	212.0	278	-142.0	66.0	59.9	131.1
Витрати на оплату праці	19690.0	19678.0	19816	-12.0	138.0	99.9	100.7
Відрахування на соціальні заходи	4449.0	4436.0	4436	-13.0	0.0	99.7	100.0
Амортизація	6122.0	4338.0	4338	-1784.0	0.0	70.9	100.0
Інші операційні витрати	51273.0	70515.0	70043	19242.0	-472.0	137.5	99.3
Разом	81888.0	99179.0	98015	17291.0	-1164.0	121.1	98.8

У результаті фінансовий результат від операційної діяльності зменшився з 93129 тис. грн у 2023 році до 81461 тис. грн у 2024 році, тобто на -11668 тис. грн або -12,5%. У 2025 році операційний прибуток продовжив скорочуватися та становив 49218 тис. грн, що на -32243 тис. грн (-39,6 %) менше порівняно з 2024 роком. Значний вплив на кінцевий фінансовий результат мали фінансові доходи та витрати. Інші фінансові доходи у 2024 році різко скоротилися на -

37687 тис. грн (на -91,5%), однак у 2025 році збільшилися більш ніж у 5,6 рази та досягли 19678 тис. грн. Фінансові витрати у 2024 році зменшилися на -38517 тис. грн (- 89,5 %), що позитивно вплинуло на фінансовий результат. Попри суттєві коливання доходів і витрат, фінансова організація в усі роки залишалася прибутковою. Фінансовий результат до оподаткування зріс із 78 тис. грн у 2023 році до 347 тис. грн у 2024 році, тобто на +269 тис. грн або у 4,45 рази. У 2025 році прибуток збільшився лише на +7 тис. грн (+2 %) і становив 354 тис. грн. Чистий прибуток підприємства повністю відповідав фінансовому результату до оподаткування та зріс із 78 тис. грн у 2023 році до 354 тис. грн у 2025 році. Загалом за весь досліджуваний період приріст чистого прибутку становив +276 тис. грн, або +353,8 %.

Загальна сума операційних витрат у 2024 році збільшилася на +17291 тис. грн (+21,1 %) і досягла 99179 тис. грн. У 2025 році відбулося незначне скорочення витрат на -1164 тис. грн (-1,2 %) до 98015 тис. грн. Найбільшу частку в структурі операційних витрат становили інші операційні витрати. Їх обсяг зріс із 51273 тис. грн у 2023 році до 70515 тис. грн у 2024 році (на +37,5%), а у 2025 році практично не змінився та становив 70 043 тис. грн. Витрати на оплату праці залишалися стабільними протягом усього періоду та коливалися в межах 19,7–19,8 млн грн. Аналогічна ситуація спостерігалася щодо відрахувань на соціальні заходи, які становили близько 4,4 млн грн щорічно. Матеріальні витрати у 2024 році скоротилися на 40,1 %, проте у 2025 році зросли на 31,1 %. Амортизаційні відрахування у 2024 році зменшилися на 29,1 %, після чого залишилися незмінними.

ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023–2025 роках залишалася прибутковим, але доходи й операційний прибуток знижувалися, особливо у 2025 році. Основними причинами цього стали скорочення чистого доходу від реалізації послуг та зменшення інших операційних доходів. Позитивний результат забезпечено за рахунок контролю витрат. Загалом стан стабільний, однак спостерігається зниження ефективності та потреба у підвищенні рентабельності.

Дані таблиці 2.9 свідчать, що основну частину надходжень підприємства формують кошти від повернення позик та реалізації послуг. Протягом досліджуваного періоду спостерігається суттєве зростання надходжень від повернення позик: з 231889 тис. грн у 2023 році до 303699 тис. грн у 2024 році та 449292 тис. грн у 2025 році. У 2024 році приріст становив +71810 тис. грн або +31,0 %, а у 2025 році – +145593 тис. грн або +47,9 %. Це свідчить про активізацію кредитної діяльності та покращення рівня повернення виданих коштів. Надходження від реалізації послуг у 2024 році зросли на +3317 тис. грн (3,3 %) порівняно з 2023 роком, досягнувши 104427 тис. грн. Однак у 2025 році спостерігається їх зменшення на -9504 тис. грн (-9,1%), що може свідчити про зниження обсягів реалізації або скорочення доходів від основної діяльності. Позитивною тенденцією є поява та стрімке зростання надходжень від боржників у вигляді неустойки. Якщо у 2023 році такі надходження були відсутні, то у 2024 році вони склали 3247 тис. грн, а у 2025 році зросли до 10905 тис. грн, що на +7658 тис. грн більше, або на +235,8%. Також значно збільшилися інші надходження – з 3160 тис. грн у 2024 році до 9543 тис. грн у 2025 році (темп росту +302,0 %). У структурі витрат найбільшу частку займає надання позик. Їх обсяг зріс із 313475 тис. грн у 2023 році до 340490 тис. грн у 2024 році та 511480 тис. грн у 2025 році. У 2025 році приріст становив +170990 тис. грн або +50,2 %, що свідчить про суттєве розширення кредитного портфеля компанії.

Витрати на оплату праці та соціальні заходи залишалися відносно стабільними. У 2025 році витрати на оплату праці скоротилися на -523 тис. грн (-3,0 %) порівняно з 2024 роком, а відрахування на соціальні заходи практично не змінилися. Водночас витрати за податками і зборами збільшилися на +523 тис. грн або +11,7%, що пов'язано зі зростанням масштабів діяльності підприємства.

Результати операційної діяльності характеризуються нестабільною динамікою чистого руху грошових коштів. У 2023 році підприємство отримало від'ємний чистий грошовий потік у розмірі 43873 тис. грн. У 2024

році ситуація суттєво покращилася, і було сформовано позитивний чистий рух коштів на суму 6262 тис. грн, що на +50135 тис. грн більше порівняно з попереднім роком. Проте у 2025 році знову зафіксовано від'ємний результат – мінус 13176 тис. грн, що на 19438 тис. грн менше, ніж у 2024 році.

Таблиця 2.9 – Склад та динаміка руху грошових коштів ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках

Назва показника	Значення показників, тис грн			Абсолютне відхилення, (+,-) тис грн		Темп росту, %	
	2023р.	2024 р.	2025р.	2024/2023р.р.	2025/2024р.р.	2024/2023р.р.	2025/2024р.р.
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності							
Надходження від:							
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	101110.0	104427.0	94923.0	3317.0	-9504.0	103.3	90.9
Надходження від повернення авансів	26.0	49.0	39.0	23.0	-10.0	188.5	79.6
Надходження від боржників неустойки	-	3247.0	10905.0	-	7658.0	-	335.8
Надходження фінансових установ від повернення позик	231889.0	303699.0	449292.0	71810.0	145593.0	131.0	147.9
Інші надходження	4166.0	3160.0	9543.0	-1006.0	6383.0	75.9	302.0
Товари (роботи, послуги)	-39393.0	41115.0	38788.0	80508.0	-2327.0	-104.4	94.3
Праці	-18422.0	17360.0	16837.0	35782.0	-523.0	-94.2	97.0
Відрахувань на соціальні заходи	-4989.0	4772.0	4770.0	9761.0	-2.0	-95.7	100.0
Зобов'язань з податків і зборів	-4225.0	4458.0	4981.0	8683.0	523.0	-105.5	111.7
Податок на прибуток	-	299.0	-	-	-	-	-
Витрачання на оплату авансів	-29.0	19.0	51.0	48.0	32.0	-65.5	268.4
Надання позик	313475.0	340490.0	511480.0	27015.0	170990.0	108.6	150.2
Інші витрачання	-531.0	106.0	971.0	637.0	865.0	-20.0	916.0
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-43873.0	6262.0	-13176.0	50135.0	-19438.0	-14.3	-210.4
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності							
Фінансові інвестиції (надходження)	40001.0	-	-	-	-	-	-
Відсотки отримані	-	4666.0	12621.0	-	7955.0	-	270.5
Придбання фінансових інвестицій	-20850.0	-11000.0	10448.0	9850.0	21448.0	52.8	-95.0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	19151.0	-6334.0	2173.0	-25485.0	8507.0	-33.1	-34.3
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності							
Власний капітал	-	8000.0	12000.0	-	4000.0	-	150.0
Отримання позик	30330.0	18830.0	12300.0	-11500.0	-6530.0	62.1	65.3
Погашення позик	1580.0	22659.0	2179.0	21079.0	-20480.0	1434.1	9.6
Сплата відсотків	2028.0	3532.0	4810.0	1504.0	1278.0	174.2	136.2
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	26722.0	639.0	17311.0	-26083.0	16672.0	2.4	2709.1
Чистий рух грошових коштів за звітний період	2000.0	567.0	6308.0	-1433.0	5741.0	28.4	1112.5
Залишок коштів на початок року	4489.0	6489.0	7056.0	2000.0	567.0	144.6	108.7
Залишок коштів на кінець року	6489.0	7056.0	13364.0	567.0	6308.0	108.7	189.4

Дослідження показників руху грошових коштів від інвестиційної діяльності свідчить про суттєві зміни у структурі інвестиційних потоків підприємства протягом аналізованого періоду. У першому році підприємство отримало надходження від фінансових інвестицій у сумі 40 001 тис. грн, що забезпечило формування позитивного чистого грошового потоку від інвестиційної діяльності на рівні 19 151 тис. грн. У другому році надходження від реалізації фінансових інвестицій були відсутні, тоді як обсяг придбання фінансових інвестицій становив 11 000 тис. грн, що призвело до формування від'ємного чистого грошового потоку в розмірі 6 334 тис. грн. У третьому році ситуація дещо покращилася: обсяг отриманих відсотків зріс до 12 621 тис. грн, що на 7 955 тис. грн або 170,5 % більше порівняно з попереднім роком. Завдяки цьому чистий рух коштів від інвестиційної діяльності набув позитивного значення та склав 2 173 тис. грн. Отримані результати свідчать про підвищення ефективності управління фінансовими інвестиціями та зростання доходів від їх використання.

Аналіз руху коштів у результаті фінансової діяльності показує, що основним джерелом надходження грошових ресурсів протягом досліджуваного періоду залишалися позикові кошти. У першому році обсяг отриманих позик становив 30330 тис. грн, у другому році – 18830 тис. грн, а в третьому році – 12300 тис. грн. Таким чином, спостерігається поступове скорочення залучення позикового капіталу, що може свідчити про зниження залежності товариства від зовнішніх джерел фінансування. Водночас у другому та третьому роках відбулося збільшення власного капіталу на +8000 тис. грн та +12000 тис. грн відповідно, що позитивно характеризує фінансову політику підприємства та сприяє зміцненню його фінансової незалежності.

Поряд із залученням фінансових ресурсів підприємство здійснювало активне погашення позик та сплату відсотків за користування ними. Так, у 2024 році обсяг погашення позик зріс до 22659 тис. грн, що значно перевищило показник першого року. У 2025 році обсяг погашення становив 2179 тис. грн, що свідчить про суттєве скорочення боргового навантаження. Витрати на

сплату відсотків також демонстрували тенденцію до зростання і досягли 4 810 тис. грн у третьому році. Незважаючи на це, чистий рух коштів від фінансової діяльності залишався позитивним протягом усього досліджуваного періоду та становив 26722 тис. грн, 639 тис. грн і 17311 тис. грн відповідно.

У 2023–2025 роках ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» збільшувало обсяги операційної діяльності, насамперед за рахунок видачі та повернення позик. Водночас стабільного позитивного операційного грошового потоку не сформовано, а у 2025 році він став від'ємним через випереджальне зростання кредитування. Попри це, чистий рух грошових коштів залишався позитивним, що свідчить про загальну ліквідність і платоспроможність підприємства.

У 2023–2025 роках фінансовий стан ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» характеризувався поступовим покращенням ліквідності та збереженням позитивного рівня рентабельності (таблиця 10) [36-40]. Особливо позитивним є досягнення нормативного значення коефіцієнта поточної ліквідності у 2025 році та зростання рентабельності продажів. Водночас негативною тенденцією є зниження оборотності активів і власного капіталу, що свідчить про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства. Загалом підприємство залишається прибутковим та платоспроможним, однак потребує підвищення ефективності управління активами та власним капіталом для забезпечення стабільного розвитку в майбутньому.

Результати аналізу фінансового стану ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» за 2023–2025 роки свідчать про наявність окремих проблем у діяльності підприємства. Зокрема, спостерігається низький рівень абсолютної ліквідності, що вказує на недостатній обсяг грошових коштів для своєчасного погашення поточних зобов'язань. Негативною тенденцією також є зниження коефіцієнтів оборотності активів і власного капіталу, що свідчить про погіршення ефективності використання фінансових ресурсів. Крім того, незважаючи на позитивні значення показників рентабельності, їх рівень залишається відносно низьким, а рентабельність власного капіталу у 2025 році зменшилася порівняно з попереднім роком.

Таблиця 2.10 – Показники оцінки фінансового стану ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» у 2023-2025 роках

Показники	Рекомендоване значення	2023р.	2024 р.	2025р.	Абсолютне відхилення, (+,-) тис грн	
					2024/2023р.р.	2025/2024р.р.
АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА						
коефіцієнт покриття (поточної ліквідності)	>1	0.93	0.99	1.07	0.06	0.08
коефіцієнт швидкої ліквідності	0.6-0.8	0.93	0.99	1.07	0.06	0.08
коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0	0.04	0.05	0.07	0.01	0.02
АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА						
коефіцієнт оборотності активів	збільшення	1.46	0.87	0.59	-0.59	-0.28
коефіцієнт оборотності основних засобів	збільшення	18.06	27.57	39.67	9.50	12.11
коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	33.02	16.66	5.84	-16.36	-10.82
АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА						
коефіцієнт рентабельності активів	>0 збільшення	0.001	0.002	0.002	0.001	0.000
коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0 збільшення	0.021	0.044	0.020	0.024	-0.025
коефіцієнт рентабельності продажів	>0 збільшення	0.001	0.003	0.003	0.002	0.001

Для покращення фінансового стану ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» доцільно зосередити увагу на підвищенні ліквідності, платоспроможності, удосконаленні управління кредитним портфелем, зниженні рівня кредитних ризиків. Удосконалити управління грошовими потоками забезпечити через оперативне планування і контроль, що сприятиме своєчасному виконанню зобов'язань, формування резервів ліквідності, скороченню строків погашення дебіторської заборгованості. Зниження кредитних ризиків - впровадженням скорингової моделі оцінювання позичальників, сегментації кредитного портфеля за рівнем ризику, що скоротить частку проблемної заборгованості. Підвищення ефективності активів - через оптимізацію структури кредитного портфеля, спрямувати ресурси у більш дохідні фінансові продукти. Зниження витрат - шляхом аналізу та автоматизації бізнес-процесів. Додатково доцільне розширення спектра фінансових послуг для диверсифікації доходів і підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс».

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі нами проведено дослідження сутності, видів, особливостей діяльності фінансового посередництва на ринку фінансових послуг за матеріалами ТОВ «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС», м. Київ.

Фінансове посередництво є важливим елементом економічної системи, що забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між заощаджувачами та позичальниками та сприяє трансформації заощаджень в інвестиції.

У роботі розглянуто основні функції фінансового посередництва, зокрема акумуляцію ресурсів, трансформацію ризиків і строків, інвестування, управління ризиками, платіжно-розрахункову та стимулюючу функції. Проаналізовано класифікацію фінансових посередників і визначено їх роль на фінансовому ринку як учасників, що забезпечують ліквідність і стабільність.

Фінансові посередники акумулюють заощадження, трансформують їх у інвестиції, управляють ризиками та забезпечують безперервність фінансових потоків, підвищуючи ефективність розподілу ресурсів і знижуючи трансакційні витрати.

Важливим є державне регулювання, спрямоване на стабільність фінансової системи та захист учасників ринку. У сукупності це визначає фінансових посередників як ключовий інститут економіки.

У 2021–2025 роках фінансовий ринок України характеризувався скороченням кількості більшості фінансових установ, зокрема кредитних спілок, страхових компаній, ломбардів і фінансових компаній. Основними причинами цього стали посилення регуляторних вимог, консолідація ринку та вплив воєнного стану. Водночас сегмент інститутів спільного інвестування демонстрував позитивну динаміку, ставши найбільш чисельною групою фінансових посередників, що свідчить про структурну трансформацію ринку. У 2023–2025 роках ринок фінансових послуг України поступово відновлювався, що проявлялося у зростанні активів і капіталу фінансових

установ, розширенні обсягів послуг та підвищенні їх стійкості. Активізувалися кредитні, лізингові, факторингові та страхові операції, однак розвиток сегментів залишався нерівномірним: поряд із відновленням фінансових компаній, страховиків і ломбардів кредитні спілки продовжували втрачати позиції. Загалом спостерігалось поступове відновлення ділової активності та посилення ролі фінансових посередників у фінансовій системі України.

ТОВ «Бі Ел Джі Мікрофінанс» (код ЄДРПОУ 37615055) є українською фінансовою компанією, що спеціалізується на беззаставному споживчому мікрокредитуванні, входить до групи «БЛАГО» та працює під торговою маркою CashPoint. Аналіз фінансового стану підприємства за 2023–2025 роки свідчить про загалом позитивну динаміку балансу: зростання валюти балансу, власного капіталу, нерозподіленого прибутку та ліквідності. Водночас значна частка дебіторської заборгованості та залежність від залучених коштів вказують на потребу посилення фінансової стійкості та вдосконалення управління кредитним портфелем. Підприємство залишалося прибутковим протягом досліджуваного періоду, однак спостерігалось зниження доходів і операційного прибутку, особливо у 2025 році, що зумовлено скороченням чистого доходу та інших операційних надходжень. Попри це, контроль витрат дозволяв зберігати позитивний фінансовий результат, хоча рентабельність мала тенденцію до зниження. Грошові потоки характеризувалися переважно позитивним чистим рухом коштів, однак операційна діяльність у 2025 році стала від'ємною через зростання кредитування. Також виявлено низький рівень абсолютної ліквідності та зниження оборотності активів і власного капіталу, що свідчить про зменшення ефективності використання ресурсів. Для підвищення фінансової стійкості доцільним є посилення ліквідності та платоспроможності, удосконалення управління кредитним портфелем, зниження кредитних ризиків, оптимізація витрат та підвищення ефективності використання активів. Реалізація цих заходів сприятиме зміцненню фінансового стану та подальшому розвитку товариства.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Савченко Т. Теоретико-методичні підходи щодо дефініції «фінансового посередництва» та формалізація його видів [Електронний ресурс] / Т. Савченко, Ю. Серпенінова, А. Ярошина // Економіка та суспільство. - 2021. - №29. - URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-31> (дата звернення: 10.04.2026).
2. Matteo Livio Di. The evolution of financial intermediation. Evidence from 19th-century Ontario microdata / Livio Di Matteo, Angela Redish // Canadian Journal of Economics. - 2015. - Vol. 48. Issue 3. - P. 963–987. (date of application: 11.04.2026)
3. Zapodeanu D., Popa D. The financial intermediaries, a real danger for banks? / D. Zapodeanu, D. Popa // Annals of Faculty of Economics. - 2008. - Vol. 3. Issue 1. - P. 901–904. (date of application: 12.04.2026)
4. Chen J. Financial Intermediary [Electronic resource] / J. Chen // Investopedia. - 2019. - URL: [investopedia.com](https://www.investopedia.com) (date of application: 14.04.2026)
5. Gorton G., Winton A. Financial intermediation [Electronic resource] / G. Gorton, A. Winton // NBER working paper series. - 2002. - №8928. - URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=311424 (date of application: 15.04.2026)
6. The OECD Glossary of Statistical Terms [Electronic resource]. - URL: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=970> (date of application: 16.04.2026)
7. Школьник І. О. Фінансові посередники та їх роль у розвитку фінансового ринку / І. О. Школьник // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи. - 2007. - Вип. 22. - С. 272–281. (дата звернення: 17.04.2026).
8. Фінансове посередництво: проблеми і перспективи розвитку: колективна монографія / За заг. ред. професора Васенка В.К. – Черкаси: Вид-во ПП Чабаненко Ю.А. – Черкаси, 2009. – 450 с.

9. Коваль Я. С. Функціональне призначення та класифікація фінансових посередників в Україні [Електронний ресурс] / Я. С. Коваль // - URL: <https://monograph.krok.edu.ua/books/catalog/download/3/12/102-1?inline=1> (дата звернення: 18.04.2026).

10. Фінанси та фінансове посередництво : підручник. У 3-х тт. Том 1 / за ред. П.О. Нікіфорова, Н.А. Бак. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. - 452 с.

11. Кучеренко С. Фінансове посередництво в національній економіці та його державне регулювання в Україні [Електронний ресурс] / С. Кучеренко, Л. Леваєва, Д. Дармостук, С. Ващенко // Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. - 2025. - №11. – С. 78–89. - URL: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-11-78-89> (дата звернення: 19.04.2026).

12. Фінансове посередництво: навчальний посібник / Ю. В. Ковернінська, С. В. Онишко, Т. В. Паєнтко. – Ірпінь : УДФСУ, 2020. – 238 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні»; т. 151).

13. Конституція України [Електронний ресурс]: [прийнято Верховною Радою 28.06.2026]: станом на 02.12.2019 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.04.2026)

14. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : закон (№ 679-XIV) : [прийнято Верховною Радою 20.05.1999]: станом на 18.10.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 22.04.2026)

15. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон (№ 2121-III) : [прийнято Верховною Радою 07.12.2000]: станом на 03.06.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 24.04.2026)

16. Про фінансові послуги та фінансові компанії [Електронний ресурс]: закон (№ 1953-IX) : [прийнято Верховною Радою 14.12.2001]: станом на

08.10.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення: 25.04.2026)

17. Про страхування [Електронний ресурс]: закон (№ 1909-IX) : [прийнято Верховною Радою 18.11.2021]: станом на 10.10.2024 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 26.04.2026)

18. Про кредитні спілки [Електронний ресурс]: закон (№ 3254-IX) : [прийнято Верховною Радою 14.07.2023]: станом на 03.06.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20> (дата звернення: 27.04.2026)

19. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки [Електронний ресурс]: закон (№ 3480-IV) : [прийнято Верховною Радою 23.02.2006]: станом на 07.04.2026 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20> (дата звернення: 28.04.2026)

20. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]: указ Президента (№ 1063/2011) : [затверджено 23.11.2011]: станом на 30.06.2020 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011#Text> (дата звернення: 29.04.2026)

21. Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом [Електронний ресурс]: закон (№ 361-IX) : [прийнято Верховною Радою 06.12.2019]: станом на 08.10.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 01.05.2026)

22. Про депозитарну систему України [Електронний ресурс]: закон (№ 5178-VI) : [прийнято Верховною Радою 06.07.2012]: станом на 09.01.2025 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text> (дата звернення: 02.05.2026)

23. Тімкова І. С. Державне регулювання фінансового ринку України [Електронний ресурс] / І. С. Тімкова, В. В. Довгалюк - URL:

<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/273.pdf> (дата звернення: 05.05.2026)

24. Аналіз ринку. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: офіційний вебсайт. [Електронний ресурс] - URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 15.05.2026)

25. Божкова В. В., Машина Ю. П. Аналітика діяльності основних фінансових посередників на міжнародному ринку [Електронний ресурс] / В. В. Божкова, Ю. П. Машина // Економіка та суспільство. - 2023. - №47. - URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-1> (дата звернення: 15.05.2026)

26. Трусова Н. В. Фінансовий ринок : навчальний посібник / Н. В. Трусова, І. О. Чкан, Н. М. Кондрацька. - Дніпро: Середняк Т.К., 2025. - 243 с.

27. Косова Т. Фінансовий аналіз. Посібник / Т. Косова, І. Сіменко. - Центр учбової літератури, 2023. – 440 с.

28. Вісягін О. Цифрова трансформація фінансового ринку: формування конкурентних переваг і управління новими ризиками [Електронний ресурс] / О. Вісягін // Економіка та суспільство. - 2025. - №81. - URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-11> (дата звернення: 15.05.2026)

29. Житар М. О. Теоретико-методологічні засади інституціонально-структурних змін у фінансовому секторі економіки України [Електронний ресурс] / М. О. Житар // Цифрова економіка та економічна безпека. - 2024. - № 2 (11). - URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.11-32> (дата звернення: 15.05.2026)

30. Національний банк України: офіційний вебсайт. [Електронний ресурс] - URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 16.05.2026)

31. ТОВ «Бі Ел Джи Мікрофінанс» [Електронний ресурс] - URL: <https://cashpoint.ua/uploads/elFinder/docs/detalna-inf-blg.pdf> (дата звернення: 22.05.2026)

32. Cashpoint [Електронний ресурс] - URL: <https://cashpoint.ua/about> (дата звернення: 22.05.2026)

33. Товариство з обмеженою відповідальністю «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС». Річний звіт за рік, що закінчився 31 грудня 2023 та Звіт незалежного аудитора. АС Crowe Ukraine, 2024. - 60с.

34. Товариство з обмеженою відповідальністю «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС». Річний звіт за рік, що закінчився 31 грудня 2024 та Звіт незалежного аудитора. АС Crowe Ukraine, 2025. - 59с.

35. Товариство з обмеженою відповідальністю «БІ ЕЛ ДЖИ МІКРОФІНАНС». Річний звіт за рік, що закінчився 31 грудня 2025 та Звіт незалежного аудитора. АС Crowe Ukraine, 2026. - 50с.

36. AnalizUA [Електронний ресурс] - URL: <https://analizua.com/> (дата звернення: 25.05.2026)

37. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Я. Б. Дропа. – Електрон. вид. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 238 с.

38. Проскуріна Н. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Н. Проскуріна, А. Гнідкова // Економіка та суспільство. – 2022. - №43. - URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74> (дата звернення: 26.05.2026)

39. Фінансовий аналіз : навч. посібник / уклад.: Н.Л. Марусяк. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 172 с.

40. Бондаренко Л. Стан та тенденції вітчизняного небанківського фінансового ринку під час війни / Л. Бондаренко, І. Скоропад // Економіка та суспільство. – 2025. - №76. - URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-6> (дата звернення: 28.05.2026)

ДОДАТКИ